

Munich Personal RePEc Archive

**A retrospective study on Romania's
administrative-territorial organisation, in
the past 100 years**

Antonescu, Daniela

Institute of National Economy

2018

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/90620/>

MPRA Paper No. 90620, posted 19 Dec 2018 19:32 UTC

*Studiu retrospectiv privind organizarea
administrativ-teritorială a României, în
ultimii 100 de ani*

Dr. Daniela Antonescu

Institute of National Economy

2018

A retrospective study on Romania's administrative-territorial organisation, in the past 100 years

Daniela Antonescu

Abstract

After long periods of historical turmoil, in-depth and repeated changes, accompanied by territorial and human sacrifice Romania feels in 1918 the fulfilling sentiment of the Great Union. The Romanian Kingdom achieved thus the highest of the ideals of the time: *a single country, a single name, one people and such a sweet Romanian language.*

In the year 2018, on the occasion of celebrating the Centenary of the Great Union a series of academic initiatives will be launched to bring homage to this important historical event and which will provide for a full image of what meant these past 100 years of spiritual evolution, economic, social, institutional and cultural development of Romania nowadays.

A particular significance have in this historical context the *territorial-administrative reforms* which left their fingerprint on the decisions of economic and social nature, and have influenced directly the national and regional evolution and development directions. If we were to regard them from an historical point of view, these reforms were neither easy nor few but, nevertheless, the language unity and historical aspirations thrived on leadig on the path to the current territorial configuration of the country.

Taking into account all these aspects, the research paper intends to analyse the historical evolution of the main administrative-territorial reforms, of the institutions and specific mechanisms, as of 1918 up to date. De facto situations will be analysed along with changes of territorial nature that occurred in certain historical moments along with the conditions and factors that imposed them, and the institutional and legislative aspects that accompanied them, etc. At the same time, a series of statistical information of the time will be presented that will add harmoniously to the description of the territorial reforms, and bring to light new elements about the way in which these reforms were conducted and implemented on the ways and circumstances in which various administrative-territorial entities were created or abolished taking into account the whole historical, national and international context.

Keywords: *territorial reforms, regions, counties, institutions*

JEL Classification: *B1, B15*

Studiu retrospectiv privind organizarea administrativ-teritorială a României, în ultimii 100 de ani

Daniela Antonescu

Abstract

După îndelungi perioade de frământări istorice, transformări profunde și repetate, însoțite de jertfe teritoriale și umane, România cunoaște în anul 1918 sentimentul deplin al Marii Uniri. Țările Române și-au atins, astfel, cel mai înalt ideal dintre toate cele care au fost până atunci: *o singură țară, un singur nume, un singur popor și o limbă românească atât de dulce.*

În anul 2018, cu ocazia sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, au fost lansate o serie de inițiative academice, care au omagiat acest eveniment istoric important, în încercarea lor de a oferi o imagine completă a ceea ce a însemnat trecerea celor 100 de ani peste evoluția spirituală, dezvoltarea economică, socială, instituțională, culturală a României prezente.

Un loc de o însemnătate aparte în tot acest context istoric l-au avut transformările organizării administrativ-teritoriale, transformări care și-au pus amprenta decisiv asupra unor decizii de natură economică și socială, și care au influențat, în mod direct, evoluțiile și direcțiile de dezvoltare națională și regională. Dacă ar fi să le privim dintr-o perspectivă istorică, aceste transformări, considerate uneori reforme teritoriale, nu au fost nici ușoare și nici puține, dar, cu toate acestea, unitatea de limbă și aspirațiile istorice au reușit să le adune pe un făgaș comun, fapt ce a condus, în final, la actuala configurație teritorială a țării.

Ținând seama de toate aceste considerente, studiul prezent analizează evoluția istorică a principalelor transformări și schimbări administrativ-teritoriale, a instituțiilor și mecanismelor specifice, începând cu anul 1918 și până în prezent. Vor fi analizate stări de facto și modificări de natură teritorială, care au avut loc în anumite momente istorice, condițiile și factorii ce le-au impus, aspectele instituționale și legislative care le-au însoțit etc. Totodată, vor fi prezentate o serie de informații statistice ale vremii, care vor completa, în mod armonios, descrierea schimbărilor teritoriale, vor adăuga elemente noi asupra modului în care au fost conduse și implementate, asupra modalităților și circumstanțelor în care au fost create sau desființate diferite unități administrativ-teritoriale, ținând seama de întregul context istoric, național și internațional.

Keywords: *territorial reforms, regions, counties, institutions*

JEL Classification: *B1, B15*

INOTRODUCERE

Transformările înregistrate în organizarea teritoriului României în perioada celor 100 de ani de la Marea Unire s-au aflat sub incidența voinței politice și a tradițiilor istorice, dar și a influențelor exercitate de anumite interese externe. Putem spune că elementul comun al tuturor acestor schimbări l-a constituit *județul*, și, uneori, intenția celor aflați la guvernare de a înființa regiuni de mari dimensiuni, cu diferite grade de autonomie, la care s-au raportat diferite strategii și politici de dezvoltare economică și socială.

La momentul istoric al Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, situația administrativ teritorială a provinciilor românești Bucovina, Basarabia, Transilvania și Vechiul Regat¹ (format din Moldova și Ținutul Herța, Muntenia, Oltenia și Dobrogea, inclusiv Cadrilaterul) era una deosebit de complexă, ca urmare a influențelor importante pe care marile puteri politice externe le exercitau și promovau intens, uneori agresiv, în cadrul teritoriilor aflate sub influența puterii lor. Astfel, Transilvania² a fost secole de-a rândul sub influența Ungariei, a imperiului Otoman, imperiului Habsburgic și imperiului Austro-Ungar, Bucovina a fost tributară imperiului Habsburgic (în urma „înțelegerii” dintre imperiul Otoman, Rusia și Prusia), în timp ce Basarabia s-a aflat sub influența imperiului Țarist. De aceea, constituirea României Mari ca stat unitar-național-indivizibil s-a realizat într-un context istoric deosebit de dificil, ce a caracterizat întreaga parte a Europei Centrale și de Est, finalizat cu apariția de noi state sau cu întregirea altora, dar și cu pierderea influențelor unor imperii (Otoman, destrămarea imperiului Austro-Ungar, Țarist etc.).

După realizarea Marii Uniri, în România pornește un dificil proces de unificare a structurilor teritorial-administrative prezente în provincii, structuri care vor constitui baza de implementare a viitoarelor politici de dezvoltare economică și socială a țării. Multe dintre structurile teritoriale apărute după Unire nu s-au păstrat în timp, ele fiind afectate de decizii politice, interne sau externe, care au încercat, în anumite situații, să descentralizeze puterea politică sau, dimpotrivă, să centralizeze acțiunile de natură administrativă, economică sau socială din țară (Săgeată R., 2004). Aceste aspecte au determinat ca prezentul studiu să țină seama de toate evenimentele istorice în derularea lor firească, dar și de o serie de opinii ale unor reputați istorici sau oameni de cultură. De asemenea, studiul s-a sprijinit pe surse

¹ Nu întreg teritoriul Vechiului Regat este situat astăzi pe teritoriul României. Ținutul Herței, Insula Șerpilor și unele insule dunărene (Tătarul Mic, Tătarul Mare, Daleru Mic, Daleru Mare, Maican și Limba) aparțin, în prezent, Ucrainei, iar Cadrilaterul aparține Bulgariei. Locuitorii Vechiului Regat erau numiți *răgățeni*.

² Spațiul intracarpatic, Banatul, Crișana și Maramureș.

documentare, statistice și analitice, pe date și informații de arhivă, reconstituind dimensiunea și evoluția evenimentelor desfășurate în decursul celor 100 de ani de la Marea Unire, în domeniul reformelor administrativ-teritoriale din România.

Metodologia de elaborare a studiului este următoarea:

- Identificarea principalelor documente istorice care au prezentat detalii și au analizat reformele teritoriale, după 1918; interpretarea și sintetizarea elementelor istorice care au avut impact asupra reformelor teritoriale prezente în diferite lucrări de specialitate (*Enciclopedia României*, coordonată de prof. Dimitrie Gusti; *Avuția Națională, Cercetări istorice comparate 1860 – 1939*, elaborată de domnul profesor Victor Axenciuc etc.).
- Colectarea, prelucrarea și interpretarea seriilor de date statistice publicate în perioada 1918-2016,
- Prezentarea aspectelor instituționale, legislative ale fiecărei sub-perioade istorice,
- Concluzii

Referitor la seriile de date statistice, trebuie menționate câteva aspecte ce țin de evoluția lor istorică. Astfel, imediat după consemnarea la 1 Decembrie 1918 a Marii Uniri, apare Decretul-Lege nr. 122/ 25 ianuarie 1919, care stipulează crearea Direcțiunii Generale a Statisticii (deprecizat că primul Anuar Statistic al României apare în anul 1902³). Începând cu anul 1922, Anuarul Statistic al României s-a editat sistematic și succesiv până în anul 1940 (unele ediții cuprinzând câte doi ani, respectiv 1935-1936, 1937-1938, 1939-1940). În acest an apare primul Anuar al României Mari, intitulat „*România de azi, întregită, iar datele ce cuprinde privesc întreaga țară considerate din toate punctele de vedere*”, iar cel din anul 1931 cuprinde cifrele preliminare ale Recensământului General al Populației (1930), dar și rezultatele alegerilor din anul 1931. Anuarul din 1939-1940 este ultimul editat înaintea perioadei comuniste, după acest an apariția Anuarelor statistice fiind întreruptă (pe o perioadă de 17 ani). Următorul Anuar apare în anul 1957 și cuprinde date statistice privind evoluția economiei naționale și a vieții social-culturale a țării, a Republicii Populare Române. După ediția din anul 1957, apariția Anuarului a fost constantă până în anul 1989. După 1990, Anuarul Statistic al României acoperă un număr cuprinzător de indicatori economico-sociali, la nivel sectorial și de județe, iar din anul 1997, acești indicatori sunt prezentați și la nivelul regiunilor de dezvoltare (regiuni statistice sau de planificare, constituite în scopul implementării politicii de coeziune și dezvoltare regională a Uniunii Europene).

³ http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/Istoria_Anuarului_Statistic_RO.pdf

1. Începuturile organizării administrativ-teritoriale a României

Semn distinct al suveranității unei națiuni, organizarea administrativ teritorială reprezintă un model de conducere unitar-națională a activităților economice și sociale, un instrument strategic prin care autoritățile centrale, prin politicile lor, încearcă să gestioneze problemele colectivităților locale/regionale, și să traseze anumite direcții de acțiune. Aceste modele de organizare teritorială sunt determinate de natura și caracteristicile formelor politice de guvernare, care au condus, în timp, la apariția o multitudine de forme, de la o centralizare excesivă și controlul total al acțiunilor regionale/locale și până la autonomia teritorială (cu diferite grade de manifestare). Unele forme de organizare teritorială prezintă personalitate juridică și atribuții de drept public și/sau privat (teritoriu și alte bunuri mobile și imobile, care alcătuiesc proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale), în timp ce altele au mai mult sarcini de natură managerială, de coordonare și implementare a diferitelor strategii și politici naționale, economice, sociale, etc.

Apariția acestor modele de administrare a teritoriului a făcut ca statul să guverneze mai facil, să controleze mai ușor și să implementeze măsuri și acțiuni stabilite la nivel central. În același timp, colectivitățile locale/regionale au avut dintodeauna tendința de a-și gestiona singure propriile resursele, stabilindu-și prioritățile în funcție de aspirațiile comunităților din zonă. Între puterea centrală care încearcă să controleze și comunitățile locale dorec autonomie va exista mereu o anumită contradicție.

În România, formele de organizare a teritoriului au purtat denumiri diferite (districte, regiuni, provincii, ținuturi etc.), fiind distribuite pe mai multe niveluri, subordonate puterii centrale (sau altor forme de administrare), prezentând anumite grade de autonomie.

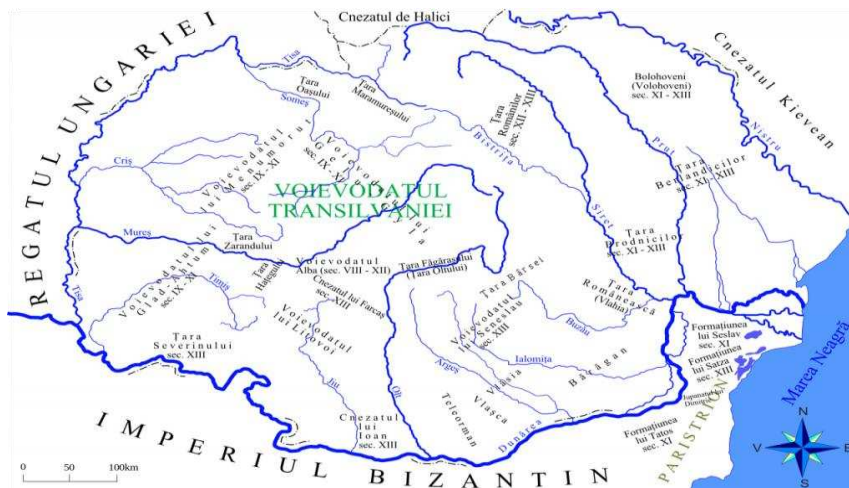
Pornind de la premisa că *teritoriul unui stat reprezintă elementul fundamental al structurii sale funcționale*, în România, unitățile administrativ-teritoriale au format, în timp, o legătură indivizibilă, asigurând unitatea națională și spiritul popoului român. Încă din perioade de istorie timpurie, formele de concentrare sau deconcentrare a puterii la nivel central au avut un impact direct asupra organizării administrativ teritoriale.

Reformele teritoriale, indiferent de perioada de timp la care ne raportăm, rămân, în continuare, un subiect de mare actualitate și interes național, pentru generațiile prezente și viitoare, în încercarea lor de a dezvălui, înțelege și promova istoria așa cum a fost ea.

1.1. Forme timpurii de organizare administrativ teritorială în România

În funcție de puterile politice care și-au exercitat influența la un anumit moment dat, modelele de organizare teritorială în provinciile românești au evoluat în mod diferit.

O primă formă de organizare care se impune încă din anul 1176 este *voievodatul*⁴ - Voievodatul Transilvaniei - documentele menționându-l pe „voievodul Leustachus”, vasal al regelui Ungariei⁵ (Harta 1).

Harta 1: Voievodatul Transilvaniei

Sursa: <http://www.istorie-pe-scurt.ro/acum-770-de-ani-erau-atestate-primele-voievodate-si-cnezate-din-tara-romaneasca/diploma-cavalerilor-ioaniti/>

În secolul XIII, în *Țara Românească*⁶ apar primele forme de organizare teritorială atestate documentar, denumite *județe*⁷, primul județ atestat fiind Jaleș în anul 1385 (într-un hrisov al domnitorului Dan I), urmat de județul Vâlciei în anul 1392 (într-un document semnat de domnitorul Mircea cel Bătrân), dar și de județele Mehedinți, Jiul de Sus, Jiul de Jos, Gilort,

⁴ În Diploma cavalerilor ioaniți se arată că, la mijlocul secolului XIII, teritoriul dintre Dunăre și Carpați era format din “țări”, care dăinuiau din vechime. Țara Severinului se întindea din zona Banatului până la Olt, aici fiind prezente o serie de formațiuni politice. Cnezatul lui Farcaș a fost localizat în Vâlcea (numele lui însemnând ”lup”). Cnezatul lui Ioan a fost localizat în mai multe zone: lipt de colțul Dunăre-Olt, pe Motru, la nord de gura Oltețului sau pe valea Oltețului. Voievodatul lui Litovoi se găsea în nordul Olteniei, atingând Hațegul.

⁵ <https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/08/03/autonomii-locale-si-instituti-centrale-in-spatiul-romanesc-secolele-ix-xviii-partea-a-doua/>

⁶ Țara Românească a existat între secolele al XIV-lea și secolul al XIX-lea (500 de ani), ea fiind la început stat independent odată cu Bătălia de la Posada (1330) și încheindu-și existența ca stat (devenit autonom, dar tributar Imperiului Otoman) în 1862. Țara Românească sau Rumânească, cunoscută istoric și ca Ungro-Vlahia (Zemli Ungrovlahiskoi în acele slavone) sau Valahia (după denumirea folosită în multiple limbi străine: Walachei, Wallachia, Valachie...), un stat apărut în Evul Mediu, al cărui teritoriu a fost inițial limitat în nord de Munții Carpați și de o linie pornind din Munții Vrancei până la răsărit de cetatea Chilia inclusiv (mai târziu de râurile Milcov, Putna și Siret), în sud de Dunăre de la Turnu-Severin până la Siliștriu inclusiv, iar la est de Marea Neagră (mai târziu de Dunăre și de limitele raialei Ibrahilei sau Proilavonului, adică Brăilei). Locuitorii Țării Românești foloseau endonimul de „rumâni”, exonimele uzuale utilizate până în epoca modernă fiind „vlahi” sau mai savant și recent „valahi” (Sursa: <http://anulbrancoveanu.ro/tara-romaneasca-prezentare-general/>).

⁷ În această perioadă timpurie, judele era un demnitar cu atribuții judecătorești și administrative (echivalent cu titlu de principe), cârmuitor, judecător, primar (cu puteri limitate), dar putea fi și țaran devenit liber. În Moldova, județe era un judecător care avea funcția pe viață și car putea, la rândul lui, să o transmită mai departe. În Muntenia, judele era un om liber (sec. XVII).

Vâlcea, Argeș, Muscel, Prahova, Săcuieni, Pădureți, Buzău, Râmnic, Brăila, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman. Tot în această perioadă, apar și în *Moldova și Bucovina*, unități administrative denumite *ținuturi*⁸, iar în *Transilvania și Banat megieșe*⁹ (de la megye, care însemna regiune, comitat, județ, mesgye, hotar de vie). Aceste județe au avut ca principală funcție fiscalitatea¹⁰, cei care strângeau dările având denumiri specifice (dregători)¹¹.

Denumită inițial Voievodat, Moldova era divizat în țări: Țara de Sus și Țara de Jos, care la rândul lor erau formate din ținuturi¹² și ocoale, cuprinzând Basarabia și Bucovina (cu alte denumiri), Ulterior (până la unirea ei cu Țara Românească), este cunoscută sub denumirea de Principat al Moldovei. Alături de ținuturi și ocoale, mai existau satele și târgurile. Satele se grupau în: *sate de sub ascultarea ocolului târgului*, *sate ce umblau cu ocolul târgului* și *sate ce umblă cu ținutul*¹³, majoritatea purtând numele orașelor de reședință. Ținuturile erau conduse de *Vornici*, denumiți și mareșali sau judecători al curții domnești.

Aflat în zona de nord-vest a țării, Voievodatul Maramureșului a fost considerat cea mai reprezentativă formă de organizare teritorială a românilor, fiind divizat în districte românești, conduse de voievozi, cnezi sau juzi. După anul 1326, Maramureșul devine comitat cu autonomie regională.

Transilvania era organizată pe *comitatele regale*, unități administrativ-teritoriale conduse de un comite, stăpânind un domeniu sau mai multe și în care staționau garnizoane militare. Primul comitat organizat a fost cel al Bihorului, atestat documentar în anul 1111, urmat de comitatele Dăbâca, Crasna, Cluj, Alba, Sătmar și Arad¹⁴. În anul 1224, comitatul Sibiu are statut autonom, fiind condus de un comite regal și format din șapte scaune (Sieben Stühle). După anul 1541, comitatele medievale din Transilvania sunt înlocuite de scaunele săsești/secuiești (care au anumite privilegii) și de ținuturi (au autonomie)¹⁵. La sfârșitul secolului al XVII-lea, Transilvania devine parte a Imperiului Austriac, având statut de principat autonom. În anul 1699, prin Tratatul de la Karlowitz (azi Sremski Karlovci, Serbia), imperiul Otoman cedează Austriei, Transilvania, care primește în unele zone (Satu Mare și Banat)

⁸ După anul 1775, Bucovina devine nucleul de formare al statului feudal Moldova.

⁹ <https://dexonline.ro/definitie/megie%C8%99>

¹⁰ Coman M., *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, Editura Polirom, Iași, 2013.

¹¹ <http://www.istorie-pe-scurt.ro/cine-erau-functionarii-publici-de-acum-500-de-ani/>

¹² Ținuturile erau: Cernăuți, Hotin, Soroca, Rădăuți, Suceava, Dorohoi, Botoșani, Cârlișura, Neamț, Iași, Lăpușna, Orhei, Putna, Roman, Tecuci, Vaslui, Tutova, Bârlad, Covurlui, Frumoasa, Ciubărciu, Oblucița, Chilia, Cetatea Albă.

¹³ *Enciclopedia României* – Vol. I, 1938. Coordonator: D.Gusti

¹⁴ http://istoria.md/articol/70/Transilvania_voievodat_%C5%9Fi_principat

¹⁵ În secolul al XIII-lea, în Transilvania, erau 34 de structuri administrative, ale sașilor, românilor, secuilor și maghiarilor. Organizarea administrativă a Transilvaniei era formată din șapte comitate maghiare, șapte scaune și patru districte săsești (coordonate de cetatea Sibiului), 12 scaune secuiești, patru țări românești (Maramureș, Hațeg, Făgăraș Amlaș).

coloniști șvabi, dar și români veniți din Moldova sau Muntenia (din cauza exploatărilor fanariote). De asemenea, pe baza unor măsuri adoptate de Dieta maghiară din Bratislava, au loc migrații ale românilor din Ardeal spre Țara Românească și Moldova¹⁶.

În *Banat*, vechile forme de organizare administrativ teritorială se numeau *comitate și districte*, primele atestate documentar fiind Cenad în anul 1187 și Caraș în anul 1200. După cucerirea otomană din anul 1524, districtele au coexistat cu cele impuse de turci, și anume cu pašalâcurile cu subdiviziunile lor sangeacuri (sangeac înseamnând steag). Partea de est neocupată de turci a format până în anul 1658 o regiune a principatului transilvănean denumită Banatul de Lugoj-Caransebeș. Până la cucerirea austriacă din anul 1716 (cu unele excepții temporare), întregul teritoriu bănățean a fost *pașalâc turcesc*. În urma războiului austro-turc încheiat cu victoria Austriei, Banatul devine *provincie austriacă*, cu statut special, subordonată total monarhiei habsburgice¹⁷. Până în anul 1776, se mențin districtele și subdiviziuni lor denumite cercuri (Banatul era administrat în patru *cercuri* grupate pe domenii). După cedarea Banatului către Ungaria (1778 – 1849), administrarea teritoriului revine la *comitate și plăși*.

În perioada 1320-1322, Dobrogea a fost menționată documentar sub numele de "Țara Covarnei", ca formațiune politică independentă (probabil că exista anterior), recunoscută de Bizanț. Până la de independență din anul 1878, *Dobrogea* s-a aflat s-a aflat sub stăpânire otomană, fiind organizată ca provincie condusă de un Bei. După anul 1878, în urma Tratatului ruso-turc (San Stefano, lângă Constantinopol, la 19 februarie 1878), România, Serbia și Muntenegru sunt recunoscute ca state independente, iar Bulgaria devine autonomă. În urma despăgubirilor de război, Imperiul Otoman cedează Rusiei teritoriul Dobrogei¹⁸.

În perioada medievală, *Oltenia* era parte integrantă a Țării Românești, prezentând o notă distinctă în raport cu puterea, prin Marea Bănie a Craiovei, care avea o autonomie relativă și era administrată de un ban. Mulți dintre Banii Craiovei au devenit domnitori (de ex., familia Bibescu care a dat pe ultimii doi domnitori din Țara Românească, Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei). După Tratatul de la Passarovitz (1718), Oltenia ajunge sub stăpânirea habsburgică (cu denumirea de „Kleine Walachei”, adică „Valahia Mică”, față de Muntenia care era „Valahia Mare”). Habsburgii încearcă să instaureze în Oltenia o administrație proprie și să o transforme în provincie imperială, dar nu fac altceva decât să dezvolte în zonă o puternică mișcare de revoltă, care cuprinde întreaga societate. Nemulțumirea populației a fost provocată atât de caracterul militar al acțiunilor, dar și de acțiunea de colectare a veniturilor care mergeau în

¹⁶ Meteș Ș., *Studiul despre migrațiile românești din sec. XIV-XX, cu atestări documentare*.

¹⁷ Cornel-Florin SERACIN (2014), *Structura administrativ-teritorială a Banatului Imperial (1716-1779)*

¹⁸ https://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_Dobrogei

visteria curții imperiale¹⁹. Cu toate acestea, ațuația în sine a adus beneficii importante provinciei: au fost realizate primele hărți topografice, s-au efectuat o serie de intervenții pirotehnice necesare construirii drumului Călimănești-Cozia care lga Oltenia de restul imperiului. În urma tratatului de la Belgrad (1739), Oltenia revine la Țara Românească, iar Craiova devine capitala regiunii, dar fără a avea o apartenență statală reală (1735 și 1770).

Sintetic, se poate constata prezența unor unități administrativ-teritoriale înaintea apariției statelor feudale. Astfel, cnezatele și voievodatele (țări) au stat atât la baza organizării teritoriale a statelor feudale românești. Județul se impune ca unitate administrativ-teritorială numai în Țara Românească. Atât înființarea cât și hotarele lor au fost prerogativele domnului, alături de numirea căpeteniei județului. În Moldova subdiviziunea administrativ teritorială echivalentă cu județul era ținutul. În Transilvania, aflată sub influența imperiului Austriac, au funcționat comitatele medievale, care au fost înlocuite, treptat, cu scaune și ținuturi, fiind puternic colonizată de șvabi, dar și de români veniți din Moldova și Țara Românească.

1.1.1. Județele dispărute

Transformările timpurii al organizărilor administrative au determinat ca o parte din unitățile administrativ teritoriale să dispară, prin includerea lor în alte județe sau prin divizare. În lucrarea de referință intitulată *Enciclopedia României*, profesorul Dimitrie Gusti amintește, în preambul lucrării, de județele dispărute ale României. Aceste județe sunt prezentate sumar în cele ce urmează.

Între secolele XIV și XV, în **Oltenia** au existat o serie de județe care au dispărut de pe harta administrativă a regiunii. Județul *Jaleșului*, cu numele provenind de la pârâul Jaleș (afluent al Sohodolului), apare succesiv în anul 1385, într-un document al vremii un document semnat de domnitorul Dan I, la mănăstirea Tismana), în anul 1429 (într-un document aparținând regelui Sigismund al Ungariei) și în 1444 (menționat de de Ioan de Hunedoara). După această perioadă, numele județului nu mai apare nicăieri. Un alt județ al cărui nume a dispărut este *Motru* (preia numele râului), singura lui mențiune fiind într-un act semnat pe vremea lui Mircea cel Bătrân, la data de 10 iunie 1415. Județul de Baltă (numele provenind de la bălțile întinse de la Dunăre) apare o singură dată într-un document aparținând lui Ioan de Hunedoara, în anul 1444, fiind formate din partea de sud a județelor Mehedinți și Dolj. Județul Dolj se divide la începutul sec. XVI în județele Jiul de sus și Jiul de jos (limba slavă *gor-jil și*

¹⁹ Pe o perioadă de 100 de ani, Oltenia devine sălașul unor celebri haiduci și panduri (de ex. Iancu Jianu).

dol-jil). Județul Gilort (cu numele dat de apa Gilortului), atestat documentar de Radul cel Mare (3 mai 1502), mai apare într-un singur document a lui Neagoe Basarab, în anul 1516.

Și în **Muntenia** au fost județe care nu s-au mai regăsit ulterior pe harta administrativă a regiunii. Este vorba de județul *Pădureț*, atestat documentar pe timpul lui Radu cel Mare (19 iulie 1498) și menționat, ulterior, într-un act semnat de Vladislav Voevod, la data de 24 iulie 1524. Județul ce avea o suprafață mică a continuat să figureze până în secolul XVI. De asemenea, denumirea județului *Săcuieni* (între județele Prahova și Buzău) a rezistat până la data de 1 ianuarie 1845, când a fost desființat printr-o hotărâre publicată în Buletinul Oficial. Numele județului are legătură cu populația venită în zonă din Ardeal, formată din români și secui. În **Moldova**, au fost atât județe, cât și unele ținuturi, care nu s-au mai regăsit ulterior pe harta administrativă a regiunii. Județul *Adjud*, amintit pe timpul lui Ștefăniță²⁰ (1517-1527) și al lui Petru Rareș, apare în lista județelor moldovenești (1566, 1615, 1618, 1630 și 1647). În perioada 1647 și 1684, este inclus în județul Putna (din 1864 nu mai apare pe lista completată de Miron Costin). Județul Trotuș, ce apare pe lista județelor din 1566 și 1655, nu mai figurează pe lista lui Miron Costin în anul 1684 (se presupune că s-a desființat prin contopirea lui cu județul Bacău). Județul *Horincei*, atestat documentar în secolul XV (1528), nu mai apare după 1591. Județul Bârladului (în partea sudică a județului Tutova) este amintit pe timpul lui Vasile Lupu (1642), dar nu mai apare pe lista întocmită de Miron Costin (1864). Un județ care apare o singură dată în anul 1435 este *Oltinii* (ulterior, acesta nu mai este amintit nicăieri). De asemenea, județul *Cârligăturei*, ce se întindea între ținuturile Romați, Hârlău, Vaslui și Iași, fără o suprafață mare, dar bine populat, a existat până în secolul XIX, fiind trecut în lista de județe a lui Dionisie Fotino (1819). În locul ținutului Botoșani, a existat ținutul Hârlăului, care și-a luat numele de la târgul Hârlău. Ținutul *Botoșanilor*, înființat în secolul XVIII este amintit de Dionisie Fotino în anul 1819, după care nu se mai regăsește nicăieri. Ținutul Tigheciului sau *Chigheciului*, cu numele provenind de la pârâul Chigheciu (afluent al Prutului), apare menționat la data de 13 iunie 1436 într-un document al vremii și este amintit în listele de județe din anii 1566, 1591 și în 1644 (în anul 1684 el nu mai apare).

În **Ardeal și în Banat, în această perioadă, erau** comitatele și districte. Dintre *districtele care au dispărut amintim Chioarului, Scaunul Mureș, Oșorhei și Scaunul Arieșului*, identificate pe hartă, în jurul anului 1562, dar care, ulterior, nu mai apar ca forme administrative teritoriale distincte. De asemenea, *comitatele Solnocului de mijloc, Crasna și Zarandului* au dispărut în timp. Comitatele Solnocului de mijloc și Crasnei se aflau pe teritoriul actualului

²⁰ Ștefăniță Vodă cel Tânăr sau Ștefan al IV-lea, a fost domn al Moldovei între 20 aprilie 1517 și 14 ianuarie 1527. Este fiul lui Bogdan al III-lea și nepotul lui Ștefan cel Mare.

județului Sălaj (înființat în anul 1876). Comitatul *Crasnei* e menționat documentar la începutul secolului XIII. Comitatul *Zarandului* a fost desființat prin legea administrativă ungurească din anul 1876. Și comitatul *Cenadului* (redenumit Torontal) nu s-a mai regăsit ca denumire, iar comitatul Cuvinului (Keve), aflat la vest de Caraș, a existat până în secolul XVI, când cetatea Keve a fost ocupată și distrusă de turci (anul 1551).

1.1.2. Concluzii

În concluzie, în perioada medievală până la începutul epocii de modernizare a țărilor române, au existat forme diferite de organizare administrativ teritorială: județul, ținuturile, districtele și comitatele. În timp, unele dintre ele au dispărut ca denumire (aveau suprafețe relativ mici). Ele sunt prezentate, sintetic, tabelul 1.

Tabelul 1: Unități teritoriale în provinciile românești, din perioada feudală

<i>Teritoriul</i>	<i>Unitatea teritorială</i>	<i>Perioada</i>
Țara Românească	Județul – unitate teritorială de bază	Secolul XIV
Principatul Moldova	Ținuturile – unitate teritorială de bază (Ocoale; Sate; Târguri și Județ)	Secolul XIV Secolul XV
Transilvania	Districte săsești și românești Comitate –unitate teritorială de bază Scaune săsești, secuiești, românești Cetăți regale	Sec. XII Sec. XIII
Banat	Districte – unitate teritorială de bază Comitate – unitate teritorială de bază Cercuri	Sec. XII
Oltenia	Județe – unitate teritorială de bază	Sec.XIV
Țara Maramureșului	Districte românești	Sec. XIII
Dobrogea	Provincie a imperiului otomană până la războiul de independență din anul 1878	Sec. XVII
<i>Ca model teritorial de referință geografică și administrativă, județul este folosit doar din anul 1570, devenind uzual abia în secolul al XVII-lea</i>		

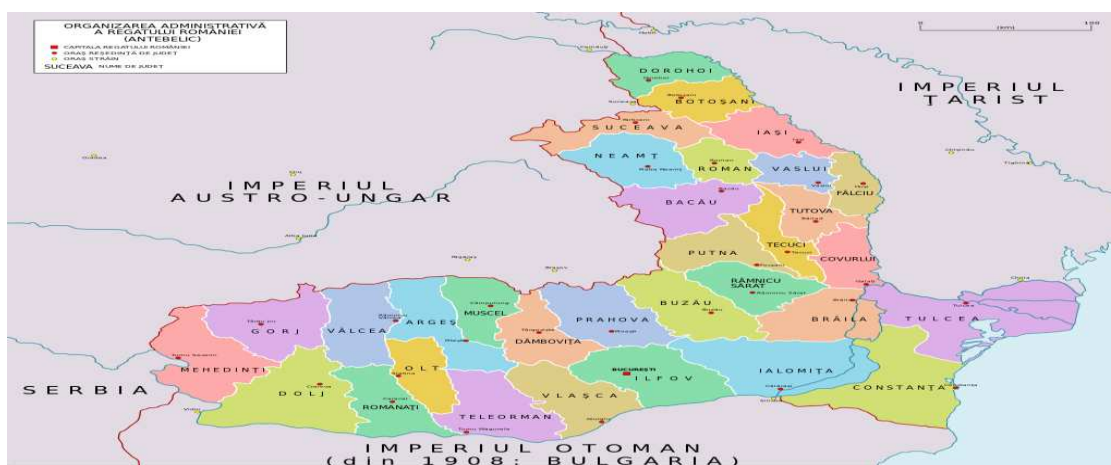
Sursa: prelucrări proprii

Oganizarea administrativ-teritorială în perioada medievală în țările române își conturează forma spre sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, înregistrându-se mai apoi tendințe de modernizare. Cea mai veche subdiviziune administrativă din Tara Romaneasca a fost județul, iar în Moldova ținutul. În Transilvania, alături de districtele românești, au fost introduse și scaunele secuiești și săsești. Regiunile din Transilvania au fost organizate în comitate. Ca model teritorial de referință geografică și administrativă, județul este folosit doar din anul 1570, devenind uzual abia în secolul al XVII-lea.

1.2. Reformele teritoriale din perioada 1881-1918

Țara Românească și Moldova

În perioada 1831 - 1832²¹, sunt promulgate cele mai importante legi care au influențat organizarea administrativ-teritorială a Moldovei și Țării Românești: *Regulamentele Organice*²² (intrate în vigoare la 1 iulie 1831 în Țara Românească și la 1 ianuarie 1832 în Moldova). Potrivit Regulamentului Organic, în Țara Românească structura administrativ-teritorială de bază era județul, cu subdiviziuni denumite *plăși*, iar în Moldova erau *ținuturile*, subdivizate în *ocoale*. Județele sunt conduse în Țara Românească de cărmuitori numiți de Domn și subordonați Ministrului Trebilor Dinlăuntru și în Moldova erau ispravnici-administratori²³. Regulamentele Organice au contribuit la modernizarea celor două provincii românești, dar în același timp, au accentuat și controlul Rusiei asupra lor (Harta 2).

Harta 2: Județele în Țara Românească, în perioada 1878 - 1918

Sursa:

[https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bele_Rom%C3%A2niei#/media/File:Romania_Judete_Antebelice_\(RO.svg\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bele_Rom%C3%A2niei#/media/File:Romania_Judete_Antebelice_(RO.svg))

În anul 1866, pe timpul domniei regelui Carol de Hohenzollern Sigmaringen, este elaborată prima Constituție românească (valabilă până în anul 1923, când apare prima Constituției a României Mari), care stabilește drept structură politico-administrativă de bază *principatul*. Această Constituție realizată după modelul Constituției belgiene a fost considerată una din cele mai democratice și moderne constituții la nivel european. Din punct de vedere administrativ-teritorial, Articolul 4 din Constituție precizează că *teritoriul este împărțit în județe, județele în plăși, plășile în comune*, iar aceste diviziuni și sub diviziuni, nu pot fi schimbate sau rectificate decât prin lege.

²¹ Prin Tratatul de pace de la Adrianopol (urmat de încheierea războiului Ruso-Otoman, 1828-1829), Rusia devine puterea protectoare a Principatelor Române, fapt ce conduce la limitarea suzeranității otomane.

²² Regulamentele Organice aprobate de guvernul rus și votate de o adunare extraordinară românească.

²³ Nistor, I.S., Comuna și județul. Factori ai civilizației românești unitare. Evoluția istorică, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2000.

Box 1

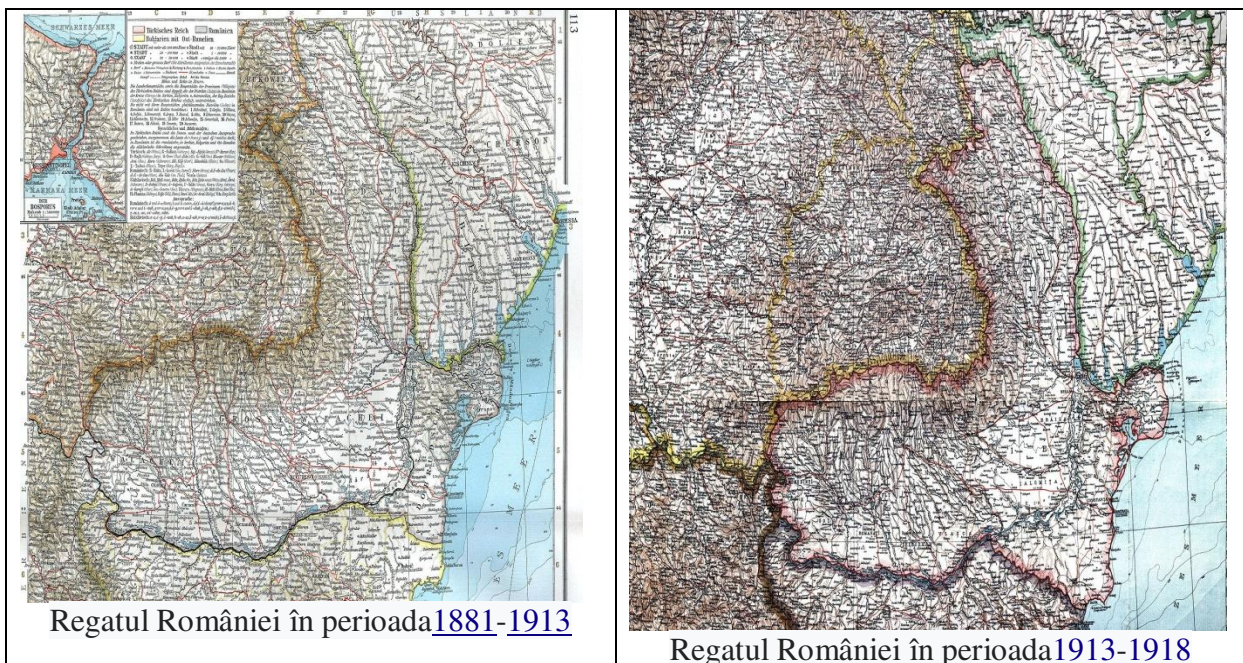
În această perioadă, cele mai importante partide politice erau Partidul Conservator și Partidul Liberal. Partidul Liberal reprezenta clasa mijlocie, comercianții și industriașii aflați în plin avânt, iar Partidul Conservator susținea mării moșieri. În acest sens, unii moșieri s-au alăturat forțelor liberale, în timp ce bancherii și negustorii s-au aliat partidului conservator (în scopul promovării propriilor interese economice).

O mare parte a populației a fost practic exclusă din viața politică, fără a putea să-și exercite influența asupra unor acțiuni și evenimente care-i vizau direct. Din această categorie de populație făceau parte țărăni, a căror capacitate electorală era redusă din cauza limitării mărimii veniturilor lor (cei care aveau venituri reduse nu puteau vota) și clasa muncitoare de la orașen (slab reprezentată, dar se aflau într-o situație mai bună decât cea a țărănimii).

În anul 1910, apare Partidul Social Democrat, care promite protejarea intereselor economice și politice ale clasei muncitoare. Până în anul 1918, numai o mică parte a populației din provinciile românești participa la viața politică. O analiză a alegerilor din anul 1911 arată că dintr-un număr total de 1.644.302 bărbați adulți, doar 6,16% alegători au fost înregistrați pentru Camera Deputaților și 1,5% pentru Senat. Dintre aceștia, gradul de participare a fost de 74,2% pentru Cămară și 72,2% pentru Senat. Întreaga putere politică, economică etc. era concentrată la București.

Sursa: prelucrări proprii

În virtutea legilor adoptate în anii 1892 și 1903, Ministerul de interne răspundea de administrarea generală a țării și de menținerea ordinii publice, având o putere însemnată asupra județelor și comunelor. Ministrul de interne controla (supraveghea) activitatea Consiliilor județene și comunale, examina și supunea aprobării regale bugetele județelor și ale celor mai importante comune, numea prefectii de județ, exercitându-și rolul de reprezentant al guvernului în teritoriu. Prefectul era direct răspunzător față de ministrul de interne pentru îndeplinirea tuturor instrucțiunilor acestuia. Altfel spus, toate deciziile administrației județene și satești erau sub controlul guvernului (concentrarea deciziilor la nivel central). De cele mai multe ori, oficialii de la nivel central nu cunoșteau situația din teritoriu, multe dintre acțiuni fiind departe de a rezolva situațiile locale (Harta 3).

Harta 3: Regatul României în perioada 1881-1918

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/wiki/1881>

Prin Constituția din anul 1866 este inițiat procesul de modernizare a Țării Românești, promovarea democrației, susținerea clasei mijlocii, dar și începutul centralizării administrației publice românești. Alături de acestea, este lansată o politică comercială de natură protecționistă, de promovare susținută a industriei, aspecte ce au contribuit la creșterea și diversificarea economiei. Rezultatul a fost unul vizibil, în sensul creșterii P.I.B pe locuitor de la 43% în 1870 la 47% în 1914 (Axenciu V., *Dezvoltarea economică a României în vremea domniei regelui Carol I*²⁴), dar și în context european, unde, până în 1914, Țara Românească a avut o creștere mai avansată decât a multor țări dezvoltate.

Bucovina

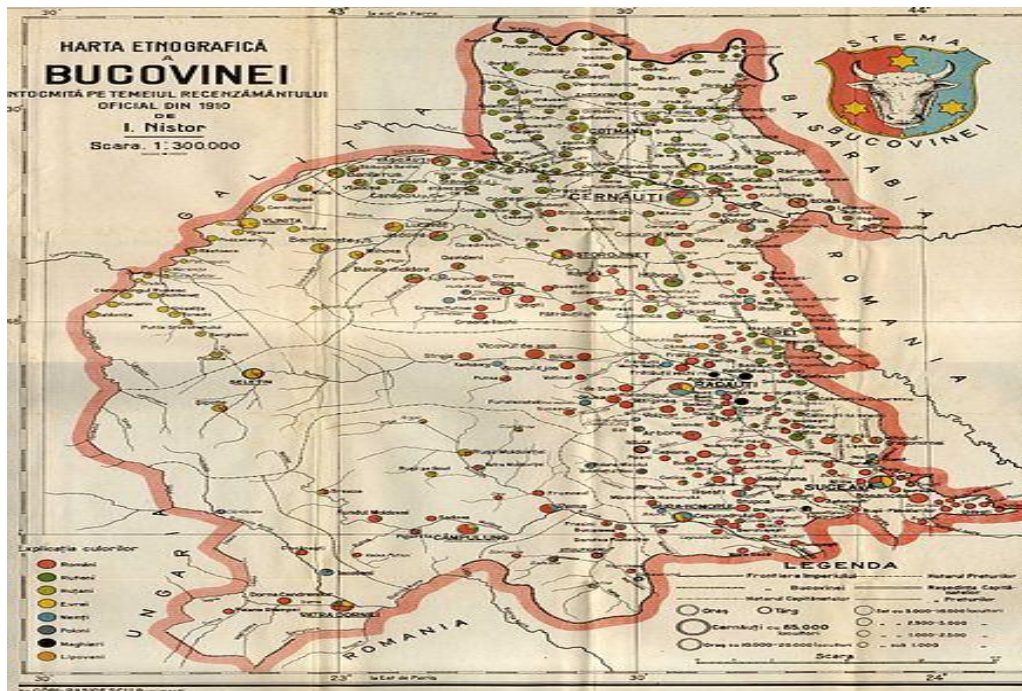
Din anul 1775, Bucovina devine parte a imperiului habsburgic, fiind colonizată cu diferite naționalități, transformându-se practic într-un conglomerat multiethnic. În Constituția austriacă din anul 1849, provincia românească *Bucovina*²⁵ se transformă în Ducat și primește prin Patentă Imperială, la data de 29 septembrie 1850, statutul de provincie autonomă („Ducatul Bucovinei formează o țară de coroană autonomă”²⁶). Bucovina devine provincie a Coroanei Imperiului Austriac, condusă de un guvernator și subordonată din punct de vedere administrativ guvernului de la Viena. În 1850, *Legea privind organizarea administrativ-politică a Bucovinei* stabilește o structură de organizare teritorială formată din șase districte (Cernăuți Câmpulung Moldovenesc, Coțmani, Rădăuți, Suceava și Vijnița). În anul 1854, numărul districtelor din Bucovina ajunge la 15 (Cernăuți, Câmpulung, Coțmani, Gura Humorului, Rădăuți, Siret, Storojineț, Suceava, Vășcăuți, Putila, Sadagura, Solca, Vatra Dornei, Vijnița și Zastravna²⁷). Până la unirea Bucovinei cu patria-mamă, în anul 1918, numărul districtelor scade la 11, la care se adaugă orașul Cernăuți cu administrație autonomă (Harta 4).

²⁴ <http://www.acad.ro/com2014/doc/d1006-sesiuneCarol/profAxenciu.pdf>

²⁵ *Istoria Austriei de la începuturi până în prezent*, vol. I, traducere de Adolf Ambruster, Iași, Editura Enciclopedică, 1997.

²⁶ Documente ale revoluției de la 1848 în Bucovina, în *Suceava. Anuarul Muzeului Județean*, anul IX, 1982, p. 414. *Analele-Bucovinei-XXI-2-2014.pdf*.

²⁷ Platon Gh., *Moldova și începuturile revoluției de la 1848*, Chișinău, Ed. Universitas, 1993.

Harta 4: Bucovina în anul 1910

Sursa: <https://www.google.ro/search?q=bucovina+in+1849>

Basarabia

În Basarabia²⁸, în anul 1812 (începutul ocupației rusești), au fost menținute diviziunile administrative românești, *ținuturile*, conduse de ispravnici numiți de guvernatorul provinciei și *ocoale* conduse de ocolași, limba română și rusă fiind folosite în paralel. Din anul 1828, modelul rusesc de administrare îl înlocuiește pe cel românesc, iar organizarea teritorială este formată din regiuni, județe (uzdnoe), ținuturi și orașe. Vechile ținuturi se transformă în *județe*, orașele sunt conduse de către duma orașenească, iar ocoalele se redenumesc voloste. Se introduce instituția *zemstevei*, o formă de guvernare locală instituită în timpul reformelor liberale din Imperiul Rus de către țarul Alexandru al II-lea. Zemsteva a fost creată prin legea din 1864, în Basarabia fiind aplicată din 1870 (după revoluția rusă din octombrie 1917, sistemul zemstevelor a fost abandonat) (Harta 5).

²⁸ În secolul al XIII-lea este întemeiată Țara Moldovei care în secolele următoare se află sub influența politică a Regatului Ungar, Regatului Polonez și Imperiului Otoman. În anul 1775, Imperiul Otoman cedează Imperiului Habsburgic partea de nord-vest a Moldovei (denumită ulterior Bucovina), iar în anul 1812, în urma războiului ruso-turc din 1806-1812, partea de est, teritoriul dintre Prut și Nistru este anexat de Imperiul Rus, formând o nouă gubernie denumită Basarabia.

Harta 5: Gubernia Basarabia

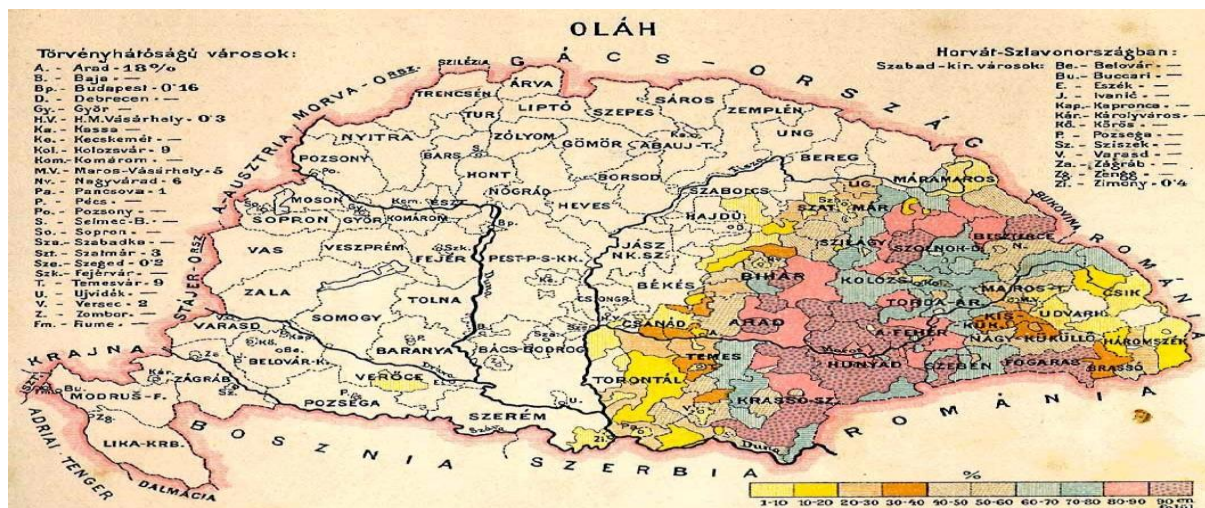
Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Gubernia_Basarabia#/media/File:Russian_Bessarabia,_1883.jpg

Transilvania

Până la 1918, Transilvania a fost condusă de guvernatori numiți de la Viena, fiind organizată din punct de vedere administrativ în *comitate, scaune săsești și secuiești*. Comitatele aveau în frunte Adunarea generală a comitatului, Comitetul de administrare, Comitetul suprem și Vicecomitele. Comitele suprem (prefectul) era numit de împărat la propunerea Ministrului de Interne, asigurând aplicarea legilor guvernamentale. Comitatul era format din plăși conduse de un jude nobiliar ales de Adunarea Comitatului (cu atribuții executiv-administrative).

Teritoriul era organizat în comune urbane și rurale, comunele având autonomie extinsă, în special în domeniul economic, dar limitată prin puterile discreționare acordate prefectului (*ispán*) și reprezentanților guvernului (Peter I., 1938).

Până la Marea Unire, Transilvania era împărțită în 16 comitate, acestea reprezentând primul nivel al structurilor administrativ teritoriale (Legea municipiilor din anul 1870). Comitatele erau unități administrativ-teritoriale de implementare a politicilor economice și sociale stabilite la nivel central. Subdiviziunile comitatelor, cercurile pretoriale, erau administrate de protopretori și pretori. Legea maghiară nr. XXII din 1886 propunea o delimitare între politic și executiv, Comitele suprem în calitate de reprezentant al guvenului, exercitând doar atribuții de control al administrației comitatului (Nistor, 2000, p. 156) (Harta 6).

Harta 6: Transilvania în 1890

Sursa:

[https://ro.wikipedia.org/wiki/Transilvania#/media/File:Walachians_\(Romanians\)inHungary,census_1890.jpg](https://ro.wikipedia.org/wiki/Transilvania#/media/File:Walachians_(Romanians)inHungary,census_1890.jpg)

1.2.1. Concluzii

Până la Marea Unire, exista o diversitate de forme de administrare a teritoriului în provinciile românești. Astfel, în Țara Românească și Moldova au existat forme comune de organizare administrativ teritorială. În Transilvania și Banatul erau comitate și orașe, iar în Basarabia funcționau căpităni, județe și voloste. Începând cu anul 1812, Basarabia este cedată Imperiului Rus devenind guvernii rusească (în urma războiului ruso-turc din 1806-1812) și fiind condusă de regulamente rusești (Tabelul 2).

Tabelul 2: Unități teritorial-administrative până la Marea Unire

Teritoriul		Legislație
Țara Românească și Moldova	Județe și plăși (ocoale) Comune urbane și rurale (au personalitate juridică) Județele nu au personalitate juridică decât din anul 1904	Constituția din 1866 Legea consiliilor județene nr. 396/1864 Legea pentru comunele urbane și rurale nr. 394/1864
Bucovina	Districte - conduse de guvernatori numiți de la Viena Căpităni	Legislația Curții de la Viena
Basarabia	Căpităni Județe Voloste (Guberne)	Regulamentul zemstrelor (1890) Regulamentul pentru comunele urbane (1892)
Transilvania	Comitate Orașele cu drept de municipiu, având același rang, conduse de un Comite suprem, numit de rege la propunerea ministrului de interne.	Legea maghiară nr. XXII din 1886
Banat	Comitate și plăși (1860-1918)	Banatul a fost organizat pe comitate și plăși. După Republica Banat, care s-a dorit a fi un stat multiethnic/multiconfesional, la 3 august 1919 a fost instalată administrația românească.

Sursa: prelucrări proprii

2. Transformări administrativ-teritoriale după Marea Unire (1918-1947)

În decembrie 1918, provinciile românești prezentau forme diferite de administrare și organizare a teritoriului: Transilvania avea 25 de comitate și comune, Bucovina deținea 11 căpităni fără personalitate juridică (teritorii domeniiale, orașe și comune), Basarabia avea opt județe divizate în ocoale (gubernia, volostea), Vechiul Regat era împărțit în 37 de județe. Aceste forme regionale de conducere administrativă din provinciile românești au fost anulate la data de 4 aprilie 1920, prin Decretul-lege nr. 1462. De la data proclamării Unirii și până în anul 1920, provinciile românești s-au guvernat practic singure, dar prin reprezentanți care aveau rolul de a facilita unificarea administrativă.

În perioada 1918 – 1920, sunt propuse o serie de proiecte de natură legislativ-instituțională, destinate unificării teritorial administrative, unele promovând descentralizarea, altele centralizarea excesivă sau federalizarea²⁹.

În primii ani după Marea Unire, au circulat idei, intenții și abordări diferite ale partidelor sau intelectualilor privind reforma teritorială a țării: proiectul propus de PNL care avea șapte regiuni și consilii de conducere, Negruzzi care propunea provinciile, Comisia Simion Mehedinți cu un proiect bazat pe regiuni, proiectul Argetoianu cu nouă regiuni și Consilii regionale, dar și proiectul Partidului Național Român (filiala Transilvania) care propunea o administrare bazată pe provincii. Majoritatea proiectelor urmăreau deconcentrarea puterii și prezența unei autonomii locale. Pentru Transilvania, Basarabia și Bucovina, atribuțiile de natură administrativă erau exercitate prin organe proprii de conducere (stabilite prin Decretele-lege).

Procesul de unificare a sistemelor teritorial-administrative a fost unul dificil și de durată, din cauza diferențelor majore existente la momentul Marii Uniri între provinciile românești, în ceea ce privește legislația, suprafața, populația (de exemplu, județele din Bucovina erau mai mici decât cele din restul teritoriului, dar și în cadrul Vechiului Regat erau astfel de diferențe), accesibilitatea etc.³⁰

În anul 1923, pe teritoriul României erau 74 de județe, cele mai multe fiind în Vechiul Regat (34 județe), în Transilvania (22 județe), Bucovina și Basarabia (fiecare cu câte nouă județe) (Tabelul 3) (Harta 7).

Tabelul 3: Situația unităților administrativ teritoriale în România, anul 1923 (nr.)

	Nr. comune urbane		Comune rurale	TOTAL Comune	Păși	Sate	Cătune
	Reședințe	Nereședințe					
Vechiul Regat	34	43	2691	2768	222	9096	731
Bucovina	9	4	326	336	20	323	20
Basarabia	9	5	1737	1751	43	-	3575
Transilvania	22	18	4083	4122	152	654 ¹	1028 ²
Total	74	70	8837	8977	437	10073	5354

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1923, București, Tipografia Curții Regale, 1924, Min. Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului, pag.6-7, x) Anul 1915; xx) Anul 1920; xxx) Anul 1922; xxxx) Anul 1919, 1) Secretariate comunele; 2) Secretariate cercuale.

²⁹ Coord.șt. Prof. Univ. Dr. Nicolae Păun, Drd. Dumitru Bogdan-Cristian, *Modele privind organizarea administrativă a României în perioada interbelică. O perspectivă comparată* (Rezumat teză doctorat).

³⁰ Săgeata D.R. (2004), *Modele de regiunare politico-administrativă*, ISBN 973-86673-6-4.

Harta 7: Harta Romaniei Mari

În Constituția din anul 1923³¹ se stabilește că România este un stat *național, unitar și indivizibil*. Structura administrativ teritorială a României este formată din județe și comune (Art. 4 din Constituție). Numărul, întinderea și subdiviziunile lor teritoriale au fost stabilite, ulterior, prin legile de organizare administrativă. Constituția din 1923 - considerată una dintre cele mai democratice din Europa interbelică – prezintă o structură similară cu cea din anul 1866 (titluri, secțiuni, capitole și articole), dar reflectă și unele schimbări petrecute după 1918.

Astfel, cele mai importante schimbări au fost aduse de în toamna anului 1920, odată cu unificarea monetară, atunci când au fost retrași din circulație lei emiși de ocupații germani, coroanele și rublele. În anul 1921, Nicolae Titulescu, ministru de finanțe la acea vreme, a inițiat reforma financiară, care stabilea pe întreg teritoriul României un sistem de impozite în funcție de venituri. Legea fixa un minim de venit neimpozabil și afecta veniturile ilicite obținute în perioada războiului.

Constituția din anul 1923 confirmă unirea țărilor române Basarabia, Bucovina, Transilvania și Țara Românească, declarând țara Regat, iar regele, împreună cu guvernul, reprezentanți ai puterii executive. În această perioadă a avut loc reforma agrară. La 15 decembrie 1918, a fost publicat Decretul-lege privind exproprierea marilor proprietăți rurale

³¹ Prima Constituție a României Mari, promulgată de regele Ferdinand I la 28 martie 1923.

din Vechiul Regat, iar la 16 decembrie un nou Decret-lege stabiliea condițiile exproprierii, în perioada ianuarie-septembrie 1919 tot prin Decret-lege se înfăptuia reforma agrară în Basarabia, Transilvania și Bucovina. De asemenea, legile privind reforma agrară adoptate între anii 1920-1921 au avut un caracter unitar, menținând totuși unele elemente particulare pentru fiecare provincie istorică în parte. Reforma agrară legiferată în anul 1921 a fost cea mai amplă reformă de acest fel din Europa acelei perioade. A fost expropriată 66% din suprafața arabilă deținută de moșieri.

Cea mai importantă lege care a vizat structura administrativ teritorială a României Mari a fost *Legea nr. 95 privind unificarea administrativă (14 iunie 1925)*. Această lege a fost promovată de Guvernul Ion I. C. Brătianu (la elaborarea ei participând multe personalități ale vremii: Simion Mehedinți, Vintilă Mihăescu, Vasile Meruțiu etc.), *județul și comuna* fiind stabilite ca structuri administrativ-teritoriale de bază, cu personalitate juridică³². Comunelor sunt urbane și rurale (formate din mai multe sate), au posibilitatea de a se socia în vederea atingerii unor obiective economice, interesele lor fiind susținute de către consilii locale (conduse de consilieri aleși, dar și din femei-consilier în cazul comunelor reședință de județ). Județele sunt administrate de Consiliul de conducere, format din delegați ai populației, cu posibilitatea de asociere.

Situația demografică din anul 1923 (an în care apare primul Anuar al României Mari) arată că populația totală a României era de aproximativ 16 milioane locuitori, din care, Vechiul Regat (Tara Românească și Moldova) avea o populație de 7,89 milioane locuitori (49,3%), urmat de Transilvania cu 4,93 milioane locuitori (30.8%), Basarabia cu 2,95 milioane locuitori și Bucovina cu 811 mii locuitori (Figura 1).

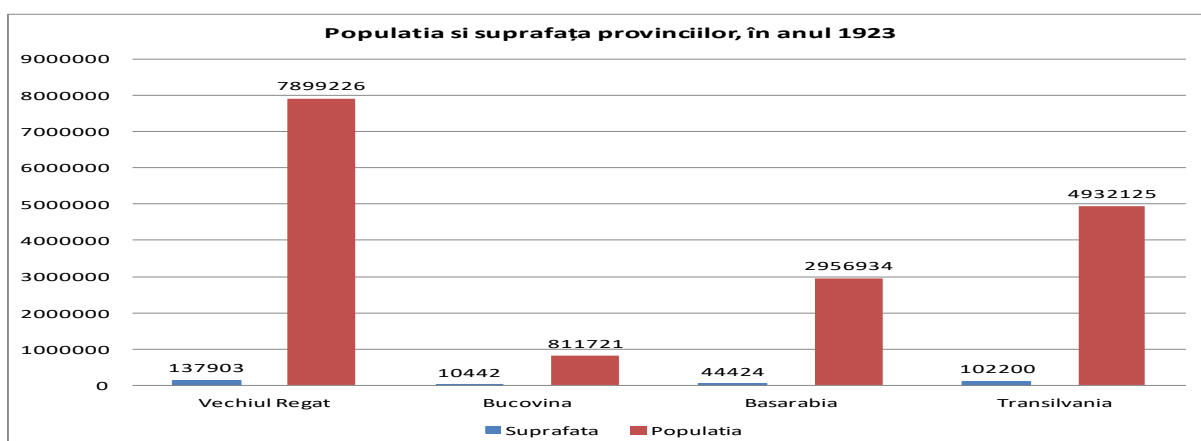

Figura 1: Populația și suprafața provinciilor, în anul 1923

Sursa: Anuarul Statistic al României 1923

³² Radu S., REFORMELE ADMINISTRATIVE DIN ROMÂNIA – ÎNTRE RATIUNILE POLITICE ȘI REALITĂȚILE GEOGRAFICE, https://www.academia.edu/16017001/Reformele_administrative_in_Romania

La recensământul din anul 1930, populația României înregistra 18,052 mil. locuitori, din care 81,8% era în mediul rural. Cea mai urbanizată regiune era Muntenia (27,1%), iar la polul opus Basarabia (12,9%). Structura etnică era compusă din: 71,9% români, 7,2% maghiari, 4,1% germani, 4% evrei, 3,2% ucrainieni.

În anul 1930, structura administrativ teritorială a României era formată din nouă provincii, 71 județe, 322 plăși, 172 orașe și 15.201 sate. Între numărul populației și mărimea provinciilor sau a orașelor nu exista o relație directă. În Banat, populația era de 941.521 locuitori, șapte orașe și 588 sate, în timp ce în Dobrogea, populația era de 811.322 locuitori, 18 orașe și 725 sate. De asemenea, numărul plășilor nu este stabilit în funcție de numărul de locuitori sau suprafața provinciilor. În regiunile de munte, populația era foarte fragmentată din cauza naturii terenului. Există o deosebire netă între mărimea așezărilor din Vechiul Regat și cele din provinciile care au un relief montan. Media de locuitori pe județ ajungea la 254.266 locuitori. În Crișana, județele aveau o medie de 347.561 locuitori/județ, în timp ce în Moldova media era sub 200.000 locuitori pe județ. Provinciile de pe malul stâng al Dunării (în afară de Moldova) erau foarte populate. În Basarabia, plășile aveau suprafețe întinse, dar fără a deține prea multe căi de comunicații (67.386 locuitori/plasă), iar în Transilvania, plășile aveau în medie de 31.788 locuitori.

În Vechiul Regat și în Basarabia, plășile erau foarte populate. Cele mai populate orașe erau în Muntenia (apropierea de capitală), dar și în Crișana-Maramureș, deoarece, aici, târgurile erau considerate comune rurale, aici regăsindu-se frecvent localități cu 10.000 locuitori (centre comerciale și industriale relativ importante, dar care au rămas totuși comune rurale). În Oltenia, dar mai ales în Dobrogea, târgușoarele aveau un număr mic de locuitori (fiind asemănătoare cu satele) și o administrație similară cu cea a comunelor urbane. Explicația nu are caracter economic, cultural sau social, ci mai degrabă politic. De asemenea, existau deosebiri importante între satele din Vechiul Regat și restul regiunilor: acestea aveau o populație medie de aproximativ 700 locuitori, în timp ce celelalte ajungeau la o medie de 1.400 locuitori.

Directorul ministerial și serviciile subordonate erau reprezentanții guvernului pe plan local (în regiunea pe care o coordonau), urmând a prelua din atribuțiile ministerelor. Ideea unei descentralizări rapide a administrației centrale și a rezolvării problemelor locale la nivelul directoratelor nu a fost pusă în practică, deoarece nu existau bugete și mijloace specifice aplicării lor. Mai mult, directoratele au dublat practic prefecturile și au îngreunat sistemul administrativ din România. Directorul ministerial exercita un control permanent

asupra întregii administrații a județelor din raza directoratului, având în subordine structurile de poliție, putând apela la armată pentru asigurarea ordinii publice (Harta 8).

Harta 8: Județele României în perioada 1919 – 1925

https://ro.wikipedia.org/wiki/Regatul_Rom%C3%A2niei

2.1. Perioada 1931 – 1940

În anul 1931, o nouă lege dizolvă Direcțiile Locale Ministeriale și înființează *Inspectoratele Generale pentru Control și Direcție*, sub responsabilitatea Ministerului de Interne. Inspectoratele Generale administrative au luat ființă prin legea pentru modificarea unor dispoziții din legea pentru organizarea administrației locale din 15 iulie 1931.

Componența teritorială a Inspectoratului general administrativ se exercită asupra județelor. Inspectoratul a funcționat în două etape 1931- 1934 și 1940- 1949. Inspectoratele General Administrative aveau în arhivele lor o serie de informații privind situația economică și financiară a județelor și comunelor, bugetele acestora, exploatarea islazurilor și pășunilor.

O nouă lege administrativă - *Lege administrativă din 27 martie din 1936* - menține structura anterioară formată din județe și comune. Revine *plasa* ca subdiviziune administrativă a județului, aceasta fiind formată din comune conduse de pretori, numiți prin decizia Ministerului de Interne. Comunele erau conduse de un Consiliu comunal și de primar, respectiv viceprimar. Prefectul județului era numit și revocat prin decret regal în urma propunerii Ministerului de Interne (acesta numește toți funcționarii din județ). Legea păstrează structura din anul 1929, promovând o abordare de tip centralizat.

În anul 1938, noua Constituție propune o formă de organizare teritorială care permite legislativului să decidă asupra reformelor teritoriale. Astfel, *Lege administrativă din 14 august 1938* conduce la o centralizare administrativă specifică perioadelor de criză, arătând că

administrația publică locală se exercita la nivel de ținut, județ, plăși și comune. Legea administrativă reintroduce ‘ținutul’, care este definit drept o ‘circumscripție administrativ teritorială, cu personalitate juridică, având o dublă misiune: supervizarea activităților autorităților din regiune și reprezentarea și apărarea intereselor locale prin descentralizare. Ținutul³³ a reprezentat o unitate deconcentrată și descentralizată, în care serviciile publice erau supervizate de către un rezident regal ce avea mandat de șase ani și care era și reprezentantul Guvernului și administratorul ținutului. Consiliul ținutului era format din persoane alese și din membri numiți de Guvern, având putere de decizie și funcții consultative (Harta 9).

Harta 9: Organizarea administrativă a României din anul 1938

https://ro.wikipedia.org/wiki/Regatul_Rom%C3%A2niei

Astfel, județul nu are personalitate juridică, fiind o circumscripție de control administrativ condus de prefect numit prin Decret regal, care raporta rezidentului regal situații privind starea economică, financiară, culturală și administrativă a județului, dar și cele privind efectele măsurilor Guvernului în teritoriu. Rezidentul regal putea suspenda sau revoca deciziile prefectului atunci când considera că nu s-a respectat legea. Plasa devine o subdiviziune administrativă și de control, fără personalitate juridică, formată din mai multe comune și condusă de un pretor numit prin decizie ministerială (acesta devine reprezentantul Guvernului și șeful poliției). Modificările teritoriale ale circumscripției plășilor se făceau prin decizia rezidentului regal, pe baza raportului prefectului.

Odată cu legea administrativă din anul 1938 se încheie și ciclul reformelor administrativ-teritoriale din perioada interbelică.

³³ Cele zece ținuturi înființate erau: Olt, cu reședința în Craiova, Bucegi (București), Ținutul Mării (Constanța), Dunărea de Jos (Galați), Prut (Iași), Mureș (Alba Iulia), Someș (Cluj), Timiș (Timișoara), Nistru (Chișinău), Suceava (Cernăuți).

2.2. Perioada 1940 – 1947

În anul 1940, regele Carol al II-lea abdică, iar pe tron vine în locul lui regele Mihai și guvernul condus de generalul Ion Antonescu. În acest an, teritoriul României suportă două modificări istorice tragice:

1. la data de 27 iunie 1940, România pierde 11 județe din Basarabia și nordul Bucovinei în favoarea Uniunii Sovietice (URSS);
2. în septembrie 1940, în urma Tratatului dintre România și Bulgaria (la Craiova), România pierde județele Durostor și Caliacra.
3. Suprafața totală pierdută de România a fost de 58.488 kmp. (13 județe, 32 orașe și 2422 sate (Săgeată R., 2004) (Harta 10).

Harta 10: Județele României in 1939

Sursa: https://ro.wikipedia.org/wiki/Cadrilater#/media/File:Romania_Mare.JPG

3. Organizarea administrativ-teritorială în cursul economiei de comandă (1948-1989)

3.1. Perioada 1948-1967

În anul 1948, noua Constituție stipula că Republica Populară Română, stat unitar, independent și suveran, deținea un teritoriu subdivizat din punct de vedere administrativ, în comune, plăși, județe și regiuni. Puterea de stat acționa prin consiliile populare locale, care erau organe reprezentative alese pe patru ani, prin vot universal, direct, egal și secret. Aceste consilii puteau acționa și la nivelul ramurilor de activități economice, fiind subordonate consiliilor populare și comitetelor executive, pe lângă care funcționau.

În anul 1950, o nouă reformă teritorială are loc, în acest sens fiind promulgată *Legea nr. 5 privind subdivizarea economico-administrativă* a teritoriului Republicii Populare România³⁴. Cu această ocazie se renunță la județe și la plăși, în favoarea regiunilor (28) și raioanelor (177), sub-divizate pe comune (4052) și orașe (dintre care 8 erau cu subordonare centrală și 140 subordonare regională). Delimitarea regiunilor a avut la bază modelul sovietic al oblast-urilor, scopul declarat fiind dezvoltarea economică. Raioanele reprezentau noile structuri teritorial administrative de sorginte rusească (Harta 11).

ORGANIZAREA ADMINISTRATIVĂ A ROMÂNIEI (1950-1952)

Harta 11: Împărțirea administrativ-teritorială a României 1950-1952

³⁴Legea nr. 5 publicată în Monitorul Oficial nr. 77 din 8 septembrie 1950.

Numărul de 28 regiuni a fost considerat prea mare și s-a susținut reducerea acestora la 18 (regiunile erau unități administrativ-teritoriale de bază). Una dintre regiuni - Regiunea Autonomă Maghiara – a fost stabilită pe criterii etnice, fiind formată din populația compactă maghiară secuiască, având conducere administrativă autonomă, aleasă de populația locală, cu centru administrativ în orașul Târgu-Mureș³⁵. Pe teritoriul acestei regiuni au fost aplicate, în mod obligatoriu, legile Republicii Populare Române.

După 1950, au apărut două noi Decrete de lege care au continuat reducerea numărului de regiuni (Decretul nr. 331/1952³⁶ și Decretul nr. 12/1956³⁷), de la 18 la 16 regiuni, în paralel cu creșterea numărului de raioane (Harta 12).

Harta 12: Structura administrativ-teritorială a României (1952-1956)

Reforma teritorială din anul 1960, promovată prin Legea nr. 3/1960 privind îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale³⁸, a determinat revenirea la denumirea inițială de regiune (16 regiuni), dar a determinat schimbări în limitele administrative pentru zonele din sudul și estul Transilvaniei (Brașov, Regiunea Autonomă Maghiară, Cluj și București), în paralel cu modificări ale denumirilor (s-a revenit la denumiri cu tradiție istorică: Banat, Crișana, Oltenia, Dobrogea). Influența sovietică dispare treptat din toponimia regională (regiunea Stalin revine la denumirea inițială de Brașov), regiunea Autonomă Maghiară devenind Regiunea Autonomă Mureș. Regiunea pierde partea sudică (unde populația era aproape 100% formată din etnici unguri) în favoarea regiunii Brașov.

³⁵ Cuprinde raioanele: Ciuc, Gheorgheni, Odorhei, Reghin, Sângeorgiu de Pădure, Sf. Gheorghe, Târgu-Mureș, Târgu-Sacuesc, Toplița și are centrul administrativ la Târgu Mureș.

³⁶ Publicat în Monitorul Oficial nr. 50 din 27 septembrie 1952.

³⁷ Publicat în Monitorul Oficial nr. 1 din 10 ianuarie 1956.

³⁸ Publicată în Monitorul Oficial nr. 27 din 27 decembrie 1960; abrogă legea 5/8.09.1950.

Constituția din anul 1965 schimbă denumirea țării în Republica Socialistă România, stabilind județul, orașul și comuna, drept unități administrativ teritoriale de bază. Ulterior, Constituția din anul 1968 adoptă Legea nr. 2 privind o nouă organizare teritorial-administrativă (lege valabilă și în prezent) (Harta 13).

Harta 13: Structura administrativ teritorială a României în anul 1967

Sursa:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Regiunile_Republicii_Populare_Rom%C3%A2ne#/media/File:Administrative_map_of_Romania,_1960-1968.svg

3.2. Perioada 1968-1989

După anul 1968, se revine la organizarea administrativ-teritorială bazată pe județe, orașe și comune, aspect ce determină apariția unei noi legi privind organizarea administrativ-teritorială³⁹ (Legea nr. 55 din decembrie 1968 care modifică Legea nr. 2 din februarie 1968⁴⁰). Astfel, sunt desființate regiunile și înființate 39 județe, conduse de consilii populare județene. Orașele cu importanță economică au fost declarate municipii, fiind conduse de consiliile populare, considerate *organele puterii de stat*. Reînființarea județelor nu a însemnat, însă, revenirea la configurația administrativă anterioară anului 1950. Un număr de 19 județe nu s-au mai regăsit în acest peisaj regional, iar altora li s-au schimbat denumirile.

O nouă organizare a teritoriului țării vine odată cu promulgarea legii nr. 58 din 29 octombrie 1974 privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale. Această lege urmărește repartizarea rațională și echilibrată a forțelor de producție, îmbinând criteriile de

³⁹Publicat în Monitorul Oficial nr. 163-165 din 20 decembrie 1968.

⁴⁰ Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România.

eficiență economică cu cele de ordin social. Rezultatul legii a constat într-un proces de industrializare forțată, de distrugere a patrimoniului cultural-național, demolarea a peste două milioane de gospodării, dintre care cele mai multe în mediul rural⁴¹.

Ultima reformă administrativ teritorială din perioada socialistă are loc în anul 1981, prin semnarea Decretului nr. 15 din 23 ianuarie 1981, care urmărea îmbunătățirea organizării administrative a teritoriului Republicii Socialiste Romania. Prin acest Decret sunt reorganizate județele Giurgiu, Ilfov și Ialomița (județul Giurgiu are reședința în municipiul Giurgiu, Ialomița în municipiul Slobozia și județul Călărași în municipiul Călărași).

4. Evoluții ale politicii de dezvoltare economică regională în perioada tranziției și a integrării în Uniunea Europeană (1990 -2018)

După 1990, tranziția de la economia socialistă la cea bazată și condusă de forțele pieței libere a fost complexă și dificilă, relativ greu de gestionat, caracterizată prin accentuarea și apariția de noi tipuri de dezechilibre structurale și spațiale.

Începând din 1994, contextul s-a complicat prin apariția negocierilor de aderare⁴², finalizate cu o serie de cerințe și condiții pe care România trebuia să le îndeplinească pentru a intra în Uniunea Europeană (cerințe de ordin instituțional, legislativ și teritorial/regional). Condiția principală de integrarea în UE a reprezentat-o înființarea unor regiuni de dezvoltare sau de planificare (statistice) care să reprezinte baza de implementare a politicii de coeziune și dezvoltare regională.

După integrarea României în UE (2007) și, imediat după declanșarea crizei financiare globale (2008), multe dintre reforme au încetinit, în paralel cu diminuarea procesului de convergență regională, cele mai afectate fiind regiunile noi formate, care s-au confruntat cu dificultăți importante cauzate de șomaj, migrație, scăderea competitivității etc.

În România, politica regională nou apărută a impus formarea a opt regiuni de dezvoltare, create în anul 1998 cu ajutorul Legii dezvoltării regionale, ele fiind incluse în sistemul Eurostat și în NUTS⁴³. Pentru a primi finanțare din Politica de coeziune, regiunile sunt evaluate cu ajutorul unor indicatori economici și sociali (cel mai important fiind PIB pe locuitor). Raportate la valoarea medie a indicatorului menționat, între regiunile de dezvoltare

⁴¹ Gorun A., Ghizdeanu I. (coord.), (2013), *România și politici regionale*, Ed. Academica Brâncuși.

⁴² Acquis-ul aferent Capitolului 21 *Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale* nu a definit modul în care trebuiau create structurile specifice gestionării în practică a FCS, ci a lăsat-o în sarcina autorităților din România. Pentru a accesa fonduri, România trebuia să aibă un sistem adecvat implementat până la data aderării. La data aderării, trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: cadrul legislativ adecvat, organizarea teritorială compatibilă cu cea a țărilor membre UE, capacitatea de programare, gestiunea financiară și bugetară. România trebuia să furnizeze informații privind capacitatea de co-finanțare și nivelul cheltuielilor publice sau echivalente aferente acțiunilor structurale.

⁴³ Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice din Uniunea Europeană; nivelul NUTS 2 reprezintă regiunea care constituie baza de implementare a politicii de coeziune și dezvoltare regională în UE.

din România și cele din UE există discrepanțe importante, șapte din cele opt regiuni prezentând valori cuprinse între 37% (Nord Est) și 56% (Vest) din această medie, excepție fiind regiunea București-Ilfov, a cărei valoare excede media comunitară cu 27%⁴⁴ (2013). Prezentăm, în continuare, principalele aspecte privind dezvoltarea regională a României după anul 1990.

1. Evoluția politicii regionale – între tradiție și impunere

În istoria celor 100 de ani de la Marea Unire, regiunile au jucat, cu precădere, un rol secundar în cadrul reformelor teritoriale, principala unitate teritorial administrativă după 1918 fiind județul. Astfel, în perioada 1918-1920, fiecare dintre provinciile istorice revenite la Țara-mamă prezenta câte un model distinct de organizare teritorială: în Transilvania erau menționate cele 25 de comitate și comune, în Bucovina erau 11 căpitării (fără personalitate juridică, formate din teritorii domeniale, orașe și comune), iar în Basarabia erau provincii constituite din județe și comune.

În vederea uniformizării diferitelor forme de organizare teritorială, după anul 1920, au fost avansate diferite propuneri, dintre care putem menționa aici pe cea prezentată de Comisia pentru elaborarea primului decupaj administrativ-teritorial unitar-optim, coordonată de Simion Mehedinți, care avasează o formulă bazată pe un număr de 48 județe. De asemenea, mai pot fi amintite proiectele lui C. Argetoianu⁴⁵ (1921 și 1931), prin care se propune ca formă de administrare teritorială nouă regiuni, coordonate de consiliile regionale.

În anul 1925, ținând interese comune de natură economică și de eficientizare a serviciilor publice, Legea unificării administrative acordă județelor posibilitatea de asociere în "regiuni", care să fie coordonate de un consiliul de conducere, constituit din delegați desemnați la nivelul fiecărui județ. Ulterior, este promulgată Legea organizării administrației locale (1929), care este considerată prima ce a urmărit o descentralizare reală a structurilor administrativ-teritoriale din România. În urma aplicării sale, au fost înființate șapte centre ale administrației și inspecției locale (cu sedii în București, Cernăuți, Chișinău, Cluj, Craiova, Iași și Timișoara), care au funcționat numai un an, legee respectivă fiind frecvent modificată⁴⁶.

⁴⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/cache/RSI/#?vis=nuts2.economy&lang=en>; Valorile PIB per capita (PPS) raportate la media UE sunt: Centru – 51% din medie, Nord-Vest -47%, Sud Est – 49%, Sud-Muntenia 43%, Sud Vest -40%.

⁴⁵ Argetoianu C. (1921) a încercat să înființeze regiuni în scopul promovării cooperării științifice, inovării tehnice, economice și administrative (neaplicată niciodată).

⁴⁶ Săgeată R., (2012), Reformele administrative din România.

În perioada 1929 - 1931, unul dintre obiectivele politicii regionale a fost descentralizarea puterii centrale. În acest scop, au fost stabilite șapte structuri regionale superioare, cu personalitate juridică, coordonate de șapte directorate ministeriale locale⁴⁷.

Constituția din anul 1938 aduce un nou tip de organizare politică a statului român și o noua lege administrativă, care stabilește un nou tip de regiune, denumită "ținut. Astfel, sunt înființate zece ținuturi, care au rolul de "circumscripții administrativ-teritoriale", cu personalitate juridică, în cadrul cărora sunt supervizate acțiunile serviciilor autorităților centrale în regiune și care susțin interesele locale. Cele zece ținuturi sunt: Olt, cu reședința în Craiova, Bucegi (București), ținutul Mării (Constanța), ținutul Dunărea de Jos (Galați), Prut (Iași), Mureș (Alba Iulia), Someș (Cluj), Timiș (Timișoara), Nistru (Chișinău) și Suceava (Cernăuți)⁴⁸.

După anul 1947, sunt înregistrate o serie de reforme teritorial-administrative asupra cărora și-au pus amprenat atât regimul sovietic, dar, în mod special, politica și viziunea partidului comunist. Prin Constituția din anul 1968, se renunță la conceptul de regiune, stabilindu-se județul⁴⁹ drept unitate administrativ teritorială de bază, alături de municipii și orașe (sub-unități). Introducerea județelor în locul regiunilor a fost considerată, în această perioadă, soluția principală de eficientizare a gospodăririi raționale a teritoriului.

În evoluția sa, politica teritorială a României s-a caracterizat printr-un nivel ridicat de instabilitate administrativ-teritorială, până în anul 1968⁵⁰, după care a fost urmată de o centralizare ridicată, secondată de reducerea numerică a satelor/comunelor (prin comasare) și creșterea numărului de orașe (rezultat al industrializării).

După 1968, industrializarea devine factorul cu impactul cel mai important asupra dezvoltării teritoriale a României, localizarea capacităților industriale în apropierea surselor de materii prime determinând creșterea gradului de urbanizare și utilizarea la maxim a forței de muncă locale⁵¹.

⁴⁷ Deși această formulă ar fi putut fi viabilă (respectând destul de fidel regiunile istorice, cu o rețeaua urbană bine proporționată în teritoriu), în anul 1931, a fost abrogată.

⁴⁸ Antonescu D., (2003), Dezvoltarea regională în România, concept, mecanisme, instituții, Editura Oscar Print, ISBN 973-668-011-8 (publicată on line https://mpr.ub.uni-muenchen.de/57728/1/MPRA_paper_57114.pdf).

⁴⁹ Art. 15 din Constituția -1968: Teritoriul Republicii Socialiste România este organizat în unități administrativ-teritoriale: județul, orașul și comuna. Capitala este municipiul București, care este organizat pe sectoare. Orașele mai importante pot fi organizate ca municipii.

⁵⁰ Cu modificări de mai mică importanță în anii 1981, 1989, 1990, 1993, 1996. După anul 1996, țara este împărțită în 42 județe (41 județe numite ca atare și Municipiul București care, deși are un statut administrativ special și poartă denumirea echivocă de "municipiu" este asimilabil cu un județ).

⁵¹ Săgeată D. R., *Reformele administrative din România- între rațiunile politice și realitățile geografice*, în Geograful (București), anul III, nr. 1-2, ianuarie- iunie 2011; Idem, *Modele de regionare politico-administrativă*, București, Editura Top Form, 2004. Idem, *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului: studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, București, Top Form: Editura Universității de Apărare „Carol I”, 2006.

După căderea regimului comunist, Noua Constituție⁵² din anul 1991 și Legea administrației publice locale nr. 69/1991⁵³ mențin județul drept unitate administrativ teritorială de bază (alături de municipii, orașe și comune), acesta fiind elementul central al politicilor de dezvoltare economică și planificare teritorială.

Creșterea numerică a unităților administrativ teritoriale în România a fost determinată (numărului municipiilor a crescut de aproximativ 2,2 ori și cel al orașelor de 1,15 ori), în principal, de creșterea populației, de la 19,72 mil. locuitori (1968) la 23,206 mil. locuitori în anul 1990 (Tabelul 4).

Tabelul 4: Evoluția numărului de unități administrativ teritoriale, în perioada 1968-2015

		1968	1990	2016	2016/1968 (%)
<i>Urban</i>	Municipii – nr.	47	56	103	219,15
	Orașe – nr.	189	204	217	114,81
	Total urban – nr.	236	260	320	135,59
<i>Rural</i>	Comune – nr.	2 561	2 688	2 861	111,71
	Sate componente – nr.	12 366	13 088	12 957	104,78
	Total rural – nr.	14 927	15 776	15 818	105,97
<i>Total</i>		15 163	16 036	16 138	106,88
<i>JUDEȚE</i>		39	42 ⁵⁴	42	107,69
Populație – total (nr.,)		19.720.984	23.206.720	19.760.314	100,19
Populația medie pe județ		505.666,3	552.541,0	470.483,7	93,04

Sursa: Prelucrări date INS, 2015

După 1990, se constată o creștere a gradului de fragmentare la nivel local, prin înființarea a 173 comune, 13 orașe și 47 municipii. Comunele au fost înființate prin desprinderea lor din unele deja existente, în majoritatea cazurilor pe baza antecedentelor istorice, altele au fost declarate orașe, unele orașe au fost declarate municipii în condițiile îndeplinirii, în majoritatea cazurilor, a cerințelor minimale ale statutului urban⁵⁵.

În prezent, componența și denumirea unităților administrativ-teritoriale, municipiile reședințe de județe, precum și satele reședințe de comune sunt stabilite prin vechea Lege nr. 2 din anul 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României (cu modificările ulterioare⁵⁶).

Potrivit Constituției din anul 1991 și legislației specifice în vigoare⁵⁷, teritoriul este organizat administrativ pe județe, municipii, orașe și comune. Actualele prevederi

⁵² Articolul 3 din Constituție, anul 1991: (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. în condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.

⁵³ Legea nr. 69/26 noiembrie 1991 (Art.2), publicată în Monitorul Oficial nr. 238 din 28 noiembrie 1991.

⁵⁴ La 23 ianuarie 1981, au fost reorganizate județele Ilfov și Ialomița, în sensul creării județelor Giurgiu și Călărași, prin reîmpărțirea celor două și înființarea Sectorului Agricol Ilfov.

⁵⁵ http://www.economica.net/se-schimba-legea-organizarii-administrativ-teritoriale-a-romaniei_127063.html#ixzz4sgGPINFT

⁵⁶ Proiectul de lege privind reorganizarea administrativă a teritoriului României, www.mdrap.ro/userfiles/consultari_publice/11_04_2016/expunere.doc

constituționale permit menținerea în vigoare a organizării administrativ-teritoriale din anul 1968 (Legea nr. 2/1968), teritoriul țării fiind format din 41 de județe, plus municipiul București. Această structură constituie cadrul legal de implementare a politicilor și strategiilor economice și sociale, ecologice și culturale etc., stabilite la nivel național și local, în vederea asigurării dezvoltării echilibrate a diferitelor zone ale țării și creșterii coeziunii teritoriale⁵⁸.

Județele, orașele și comunele au personalitate juridică, dețin un patrimoniu, au atribuții importante privind administrarea intereselor publice locale, exercitând autoritate, în condițiile legii și în limitele administrativ-teritoriale stabilite (Legea 215/2001). Unitățile teritoriale funcționează pe baza principiilor parteneriatului, transparenței, descentralizării serviciilor publice, participării populației în procesul de luare a deciziilor, precum și al dezvoltării durabile.

Suprafețele județelor, orașelor și comunelor sunt reglementate de Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (art.22). Criteriile privind delimitarea suprafețelor sunt stabilite de Legea nr. 351/2001 care aprobă Planul de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități⁵⁹. Localitățile pot fi urbane și rurale, în funcție de preponderența forței de muncă ocupată în activități agricole sau neagricole, dar și de importanța și influența socio-economică asupra vecinătăților sale. Pentru localitățile urbane, legea stabilește o serie de indicatori (16 indicatori), diferențiați pentru municipii și orașe, dintre care cel mai important este numărul de locuitori (pentru municipii, trebuie să fie de cel puțin 25.000 de locuitori, iar în cazul orașului de 5.000 de locuitori). Potrivit acestei legi, unitățile administrativ teritoriale de bază sunt orașele și comunele (formate din mai multe localități). Pe lângă orașe și comune, există și alte tipuri de unități - zonele metropolitane - care au independență, nu au personalitate juridică și sunt formate prin asocierea voluntară a unităților administrativ teritoriale de bază. La acestea se mai pot adăuga, zonele de dezvoltare (au anumite facilități fiscale pentru atragerea investițiilor autohtone sau străine), zonele de influență (localitățile care se învecinează cu un centru urban), sistemele urbane etc.

Un rol important în conducerea acestor unități teritoriale prin care se realizează autonomia locală îl dețin consiliile locale, comunale, orașenești și municipale, acestea fiind autorități deliberative, alături de primari (autorități executive). Consiliile locale se aleg pentru un mandat de patru ani, fiind conduse de un primar și un vice-primar, iar municipiile reședință de județ au un primar și doi vice-primari. La nivel de județ, consiliul județean se alege pentru

⁵⁷ Legea nr.2/februarie 1968 privind organizarea administrativa a teritoriului Romaniei.

⁵⁸ Legea nr. 350/iunie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul.

⁵⁹ Promulgată la 4 iulie 2001, publicată în MO nr. 408 din 24 iulie 2001.

un mandat de patru ani și reprezintă autoritatea administrației publice care coordonează activitatea consiliilor locale.

Finanțarea activității autorităților publice locale se face, în principal, de la nivel central, dar și din surse proprii de venit, cuantumul sumelor repartizate din bugetul central neputând fi practic controlat, rămânând la dispoziția și sub controlul permanent al factorului politic.

Organizarea administrativ teritorială a României a cunoscut transformări și modificări repetate⁶⁰, încercările relativ frecvente de înființare a unor zone administrative de dimensiuni relativ mari (regiuni, ținuturi), destinate implementării unor măsuri coerente de dezvoltare economică și socială nu au avut succesul scontat. Centralismul excesiv și unele reforme impuse au condus la un sistem relativ fragmentat de administrare a teritoriului, în care deciziile erau luate de sus în jos, pe baza unor planuri cincinale nerealiste, ținând seama de existența unor importante resurse naturale și forță de muncă locală.

Organizarea teritoriului în regiuni administrative de mari dimensiuni nu a funcționat în România, cele mai multe inițiative fiind anulate înainte de a fi propuse/aprobate sau la scurtă vreme după ce au fost votate/implementate, cauza principală fiind determinată de lipsa unei apartenențe reale la ideea de regiune (și la tot ce presupune aceasta).

2. Principalele repere ale dezvoltării teritoriale, în perioada de tranziției

În România, perioada de tranziție a fost caracterizată prin modificări frecvente ale cadrul instituțional și legislativ, necesare trecerii la economia de piață, dar și îndeplinirii cerințelor asumate pe plan extern, inclusiv celor rezultate din adoptarea Acquis-ului comunitar. La acestea, s-au mai adăugat și privatizările nefavorabile României (privatizarea firmelor cu profit și naționalizarea celor cu pierderi), fărâmițarea pământului în zonele rurale, privatizările de masă (cupoane), sărăcirea populației etc.⁶¹

La începutul perioadei de tranziției (1990-1996), în România nu au existat regiuni și nici preocupări importante la nivel central, care să implementeze mecanisme specifice unor procese/politici de dezvoltare regională (deși au existat ministere ale reformei care au lansat mai multe strategii în acest sens). În această primă perioadă, singura formă recunoscută de administrare și implementare a politicii de dezvoltare teritorială a fost județul, alături de subdiviziunile sale (municipiul și orașul).

⁶⁰ <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=ADM101A>).

⁶¹ Zaman Gh., (2015), *Experiența tranziției României la economia de piață (1990 – 2014)*.

Ținând seama de specificul evoluției dezvoltării regionale în perioada de tranziție, vom analiza, în continuare, trăsăturile procesului pe trei sub-perioade de timp: (1) pre-aderarea la Uniunea Europeană (1995-2006); (2) postaderarea în Uniunea Europeană și prima perioadă de programare (2007-2013) și (3) continuarea și consolidarea politicii regionale (2014-prezent) .

1. Etapa de pre-aderare la Uniunea Europeană

Politica de dezvoltare teritorială a apărut în România din necesitatea de a corecta decalajele regionale existente și de a se alinia principalelor tendințe de regionalizare ce au loc, în prezent, la nivel european. Aceasta reprezintă condiția esențială a procesului de integrare în structurile europene, pentru o mai bună gestionare a fondurilor structurale alocate în scopul unei dezvoltări generale echilibrate. Astfel, dezvoltarea regională s-a impus ca un nou vector al politicilor economice în România, după anul 1997, ca urmare a condițiilor impuse de Uniunea Europeană⁶², fiind considerat un instrument important de reducere a inegalităților, care aveau potențialul de a afecta integrarea și dezvoltarea economiei românești, în context comunitar.

Politica de dezvoltare regională a devenit o componentă importantă a programului Guvernului României, fiind definită în concordanță cu obiectivele UE și reprezentând o cerință de bază a aderării la structurile europene.

Reglementată de Legea nr.151/1998, politica de dezvoltarea regională în România reprezintă "ansamblul politicilor autorităților administrației publice centrale și locale, elaborate în scopul îmbunătățirii performanțelor economice ale unor arii geografice, constituite în *regiuni de dezvoltare*, beneficiind de sprijinul guvernului, al Uniunii Europene și al altor instituții și autorități naționale și internaționale interesate".

După anul 2007, după integrarea în UE, apr două noi categorii de modele teritoriale, fără personalitate juridică, ce joacă un rol important în cadrul politicii de coeziune și dezvoltare regională: macro-regiunile și regiunile de dezvoltare, care sunt incluse în sistemul Eurostat, și grupate în funcție de numărul populației (NUTS⁶³) (Tabelul 5, Harta 14).

Tabelul 5: Sistemul actual de organizare administrativ teritorială în România (2016)

NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3	LAU 2 (Local Administrativ Unit)
Macroregiuni 4	Regiuni 8	Județe + Mun. București 42	Comune, municipii și orașe, 3181

Sursa: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/national-structures-eu>

⁶² Dezvoltarea sistemului instituțional și legislativ s-a făcut pe baza propunerilor Programului PHARE de dezvoltare regională 1996 – 1998, și nu din inițiativa autorităților române.

⁶³ Sistemul NUTS urmpărește coerența clasificării regiunilor din UE, în scop statistic.

Harta 14: Regiunile de dezvoltare NUTS 2 și județele componente
 Sursa: Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene

Constituirea regiunilor de dezvoltare în România a avut la bază *criteriului integrării funcțional-potențiale*⁶⁴, cele opt regiuni de dezvoltare fiind înființate în jurul unor centre polarizatoare (Iași, Timișoara, Craiova etc.). De asemenea, s-au avut în vedere și alte criterii: criteriul complementarității resurselor, al activităților economice, sociale, al legăturilor funcționale etc., toate acestea contribuind la identificarea rapidă a tipurilor de disparități existente.

Având în vedere complexitatea dificultăților din perioada de tranziție, politica de dezvoltare regională a României a avut în vedere o gamă importantă de probleme economice și sociale⁶⁵:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente, printr-o dezvoltare echilibrată, prin recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea zonelor defavorizate, ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice, și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;
- pregătirea și adaptarea cadrului instituțional pentru a răspunde criteriilor de integrare în structurile Uniunii Europene și de acces la Fondurile Structurale și la Fondul de Coeziune;

⁶⁴ <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/regionalizare>

⁶⁵ Potrivit Legii nr. 151/1998, au fost stabilite atât obiectivele, instituțiile și mecanismul de implementare a măsurilor de politică regională în România cât și instrumentele economico-financiare de susținere a acțiunilor de politică regională (Fondul Național de Dezvoltare Regională, surse externe, finanțări de la Uniunea Europeană - fondurile de preaderare)

- corelarea politicilor și activităților sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor, stimularea inițiativelor prin valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico–sociale durabile și al dezvoltării culturale a acestora;
- stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, a celei transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaționale la care România este parte.

Abordarea integrată la nivel național a procesului de dezvoltare regională în România s-a concretizat, începând cu anul 2001, în elaborarea documentului de poziție privind Capitolul 21 "*Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale*"⁶⁶ de către Guvernul României, pe bază de negocierilor cu Comisia Europeană. Aceste negocieri au fost lansate în cadrul Conferinței de Aderare la UE (2002), România acceptând acquis-ul comunitar, fără a solicita o perioadă de tranziție sau de derogare.

Integrarea în cadrul structurilor comunitare a afectat întreg mecanismul economic general al României, conducând la o regionalizare pe baza criteriul de funcționalitate.

În etapa de preaderare a fost creat cadrul instituțional specific politicii regionale, susținut prin Legea dezvoltării regionale. După un lung proces de deliberare a propunerilor din Cartea Verde, Legea dezvoltării regionale în România a fost adoptată de Parlamentul României, în iulie 1998 (Legea nr. 151/1998). Această lege stabilește cadrul instituțional, obiectivele, competențele, precum și instrumentele specifice dezvoltării regionale, având la bază concepte și propuneri stabilite în cadrul Programului Phare privind dezvoltarea regională, program inițiat de Guvernul României și Uniunea Europeană, la care au participat și reprezentanți ai ministerelor și autorităților județene.

În vederea completării și aplicării Legii dezvoltării regionale în România, au fost emise mai multe acte normative. Din nefericire, cadrul legal și instituțional creat nu s-a stabilizat, ci a devenit obiectul unor schimbări frecvente, legate, în principal, de schimbările politice la nivel guvernamental. Deși dezvoltarea regională presupune proiecte pe termen mediu și lung, construcția instituțională nu a ținut seama de acest specific, fiind emise foarte multe acte și documente de reglementare.

⁶⁶ Capitolul 21 – "*Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale*" a cuprins condițiile și obligațiile asumate de România în domeniul dezvoltării regionale, având următorul istoric: în perioada 1994 – 1997, a existat Programul Național Indicativ PHARE (între Guvernul României și Comisia Europeană) în urma căruia a fost realizată Carta Verde a dezvoltării regionale în România. Pe baza propunerilor din Carta Verde, în anul următor – 1998 - a apărut Legea nr. 151 privind dezvoltarea regională în România.

În această etapă, ținându-se seama de propunerile existente în Carta Verde a Politicii de dezvoltare regională în România, au fost înființate, primele instituții: Agenția Națională de Dezvoltare Regională, Consiliul Național de Dezvoltare Regională, Agențiile de Dezvoltare Regională și Consiliile de Dezvoltare Regională, fără personalitate juridică⁶⁷. Au fost stabilite principiile, clarificate obiectivele politicii regionale, elaborate primele planuri de dezvoltare regională.

În teritoriu, după o primă perioadă de opoziție, ca urmare a neînțelegerii conceptului de dezvoltare regională, au fost constituite rapid cele opt regiuni de dezvoltare, Consiliile și Agențiile de Dezvoltare Regională. Entuziasmul inițial a fost temperat de evoluțiile greoaie de la centru. După constituirea ADR-urilor, s-a trecut la elaborarea planurilor regionale și a altor analize specifice.

În anul 2000, au fost desființate două agenții importante, cuprinse în Agenția Națională de Dezvoltare Regională: Agenția Națională pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Agenția Română de Dezvoltare (cu atribuții în domeniul investițiilor străine).

După alegerile din anul 2000, Agenția Națională de Dezvoltare Regională s-a transformat în Ministerul Dezvoltării și Prognozei⁶⁸ (MDP), împreună cu departamentul de planificare-prognoză al Ministerului de Finanțe. MDP avea sarcini în promovarea politicilor de dezvoltare economică și socială etc. O parte din atribuțiile ANDR sunt transferate Direcției Generale pentru Dezvoltare Regională (împreună cu cele opt oficii regionale), tendința fiind aceea de a centraliza procesul, dar la cote mult mai mari.

În anul iunie 2002, are loc o nouă modificare a structurii MDP, iar Ministerul Integrării Europene⁶⁹ a fost desemnat Autoritate de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, preluând activitatea de dezvoltare regională de la MDP și asigurând managementul financiar al accesării Fondurilor Structurale⁷⁰.

Până la aderare, a fost elaborat Planul Național de Dezvoltare, care a avut mai multe versiuni (pentru perioada 2000-2002 și 2002-2005), versiunea finală conținând strategiile de dezvoltare ale celor opt regiuni.

⁶⁷ https://mpra.ub.uni-muenchen.de/57728/1/MPRA_paper_57114.pdf

⁶⁸ HG nr. 16 din 4 ianuarie 2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării și Prognozei.

⁶⁹ Hotărârea Guvernului nr. 1.075/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Integrării Europene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 701 din 5 noiembrie 2001, modificată și completată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.030/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 716 din 2 octombrie 2002.

⁷⁰ OUG 64/2003 pentru stabilirea unor măsuri privind înființarea, organizarea, reorganizarea sau funcționarea unor structuri din cadrul aparatului de lucru al Guvernului, a ministerelor, a altor organe de specialitate ale administrației publice centrale și a unor instituții publice.

În anul 2004, apare o nouă lege a dezvoltării regionale, Legea 315/2004, care aduce noi modificări, în special, la nivel instituțional, modificări care au condus la o mai mare concentrare a deciziilor la nivel central.

2. Etapa integrării României în Uniunea Europeană (2007-2013)

Un al doilea moment important în evoluția procesului de dezvoltare regională îl reprezintă integrarea României în structurile Uniunii Europene, la 1 ianuarie 2007. În această primă perioadă de programare are loc definitivarea și consolidarea cadrului legislativ și instituțional al procesului dezvoltării regionale. Astfel, la nivel național, se înființează o nouă instituție care are rolul de a gestiona și coordona accesarea instrumentelor structurale în România: Autoritatea de Coordonare a Instrumentelor Structurale (HG 457/2008). ACIS coordonează implementarea programelor operaționale, aprobate de către Comisia Europeană (Programele Operaționale Dezvoltare Regională, Transport, Mediu, Dezvoltarea Resurselor Umane, Capacitate administrativă, Creșterea Competitivității economice, Asistență Tehnică, Cooperare transfrontalieră).

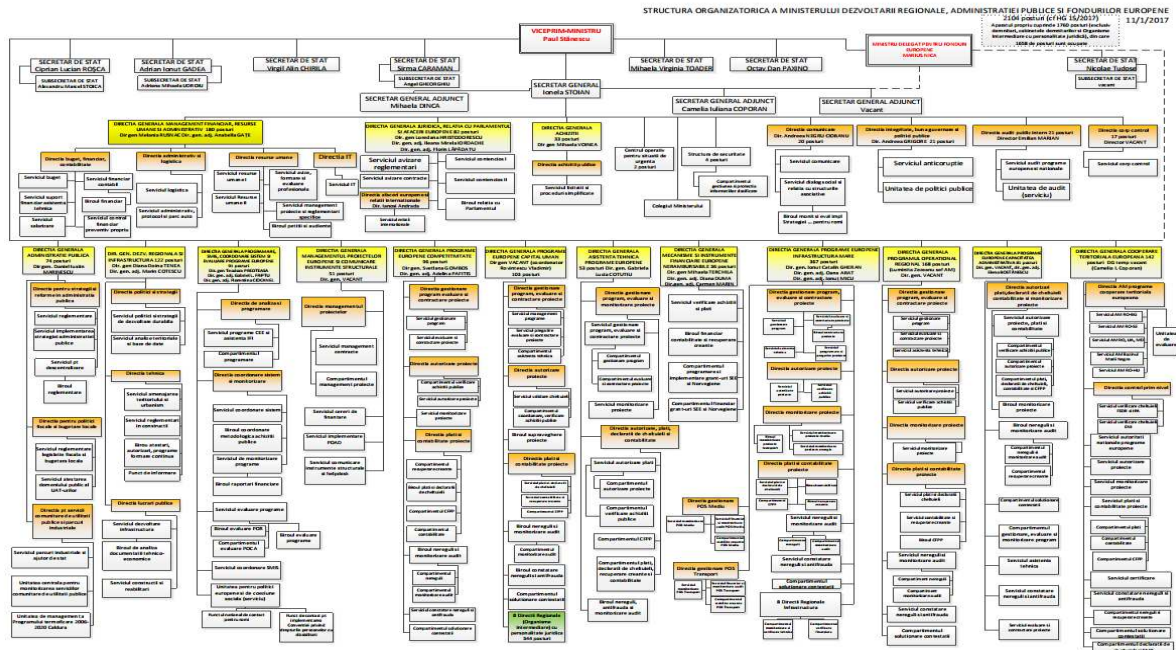
Începând cu anul 2009, prin unirea Ministerului Integrării Europene cu Ministerul Turismului are loc apariția Ministerului Dezvoltării Regionale și Turismului (MDRT), care are rolul de a gestiona o serie de programe finanțate din fonduri europene (peste 48 programe⁷¹), dintre care cel mai important este Programul Operațional Regional 2007-2013 (POR) (celelalte programe fiind: cooperarea teritorială, dezvoltare teritorială, construcția de locuințe, consolidare clădirilor cu risc seismic, construirea de săli de sport, programe de dezvoltarea turismului, construirea de cămine culturale etc.).

La începutul anului 2017, prin Hotărârea Guvernului nr. 15/2017 se înființează Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, înființat prin reorganizarea Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și prin preluarea activității, atribuțiilor și personalului de la Ministerul Fondurilor Europene. Noul minister deține foarte multe atribuții, dintre care amintim⁷², fiind autoritate pentru: coordonarea instrumentelor structurale 2007—2013, coordonarea fondurilor europene structurale și de investiții 2014—2020, coordonarea fondurilor alocate prin mecanismele financiare ale Spațiului Economic European și norvegian 2009—2014, mecanismele financiare ale Spațiului Economic European și norvegian 2014—2021 și pentru programele de cooperare teritorială, dezvoltare regională, coeziune și dezvoltare teritorială, cooperare transfrontalieră,

⁷¹ Direcțiile de administrare protofoliu de programe și proiecte, de programare/planificare regională, Secretariatul Consiliului pentru Dezvoltare Regională, Direcția de promovare a regiunii și parteneriate locale.

⁷² <https://legeaz.net/monitorul-oficial-43-2017/hg-15-2017-organizare-functionare-mdrapfe>

transnațională și interregională, coordonarea altor mecanisme/instrumente/programe finanțate din fonduri externe nerambursabile, etc. Aceasta super-structură instituțională a contribuit la îngreunarea procesului de accesare a fondurilor structurale prin faptul că s-a pierdut foarte mult timp cu acreditarea sa de către Comisia Europeană (Figura 1).

Sursa: <http://www.mdrap.ro/userfiles/ORG%20MDRAPFE%2001112017.pdf>
 Figura 1: Organigrama Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (Monitorul Oficial, Partea I nr. 45 din 16.01.2017)

La aproape un an de la ultima modificare instituțională care a determinat amânarea procesului de accesare a fondurilor structurale din cauza necesității acreditării Autorității de Management pentru POR de către Comisia Europeană, are loc o nouă modificare instituțională. Astfel, la 31 ianuarie 2018 au fost înființate două ministere: Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Ministerul Fondurilor Europene, prin reorganizarea Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene.⁷³ Schimbarea constantă a instituțiilor și legislației în domeniul dezvoltării teritoriale a fost elementul constant al tuturor acțiunilor politice de după integrarea în UE. Majoritatea schimbărilor nu au avut la bază analize de impact și nici justificări de ordin economic, cele mai multe fiind îndreptate spre concentrarea acțiunilor și resurselor financiare.

3. Continuarea politicii regionale

Din punctul de vedere al politicii regionale, în actuala perioadă de programare, au relevanță două programe operaționale: *Programul Operațional Regional și Programul Operațional Capacitate Administrativă*, ambele gestionate de Ministerul Dezvoltării Regionale

⁷³ <http://gov.ro/ro/guvernul/sedinte-guvern/masuri-de-reorganizare-a-guvernului-i-ministerelor>

și Administrației Publice. POR 2014-2020 urmărește creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, dar și susținerea mediului de afaceri și dezvoltarea infrastructurii. Mai mult, are în vedere dezvoltarea durabilă, pe baza utilizării eficiente a resurselor alocate (naționale și comunitare) și promovării factorilor *inovare, cunoaștere, progres tehnologic, specializare inteligentă și inclusivă*.

În actualul exercițiu financiar (2014-2020), POR gestionează un buget de 6,29 miliarde euro, aproape dublu față de perioada anterioară 2007-2013, fondurile fiind alocate de UE, prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR).

Strategia de implementare a Programului Operațional Regional 2014-2020 continuă viziunea promovată în prima perioadă de programare, asigurând, astfel, un caracter de continuitate procesului. Prioritățile primei perioade de programare sunt completate cu cerințele actualei Strategii Europa 2020. Cadrul național de implementare a POR 2014-2020 se află, încă, sub impactul crizei economice și financiare, începută în prima perioadă de programare, efectele fiind resimțite la nivel regional, în mod diferit. Actualele ținte propuse de POR vizează un impact mai larg, o abordare mai coerentă a modului de implementare, dar și o relevanță mai mare față de contextul economic și social, caracterizat prin revenirea crizei (Tabelul 3).

Tabelul 1: Principalele axe prioritare ale POR, în perioada 2014-2020

Axa prioritara	Sume alocate din FEDR
Axa Prioritară 1 – Promovarea transferului tehnologic	165 mil. Euro
Axa Prioritară 2 – Îmbunătățirea competitivității IMM	700 mil. Euro
Axa Prioritară 3 – Eficiență energetică în clădiri publice	300 mil. Euro
Axa Prioritară 4 – Sprijinirea dezvoltării urbane	2654 mil. Euro
Axa Prioritară 5 – Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural	300 mil. Euro
Axa Prioritară 6 – Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională și locală	900 mil. Euro
Axa Prioritară 7 – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului	95 mil. Euro
Axa Prioritară 8 – Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale	400 mil. Euro
Axa Prioritară 9 – Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban	90 mil. Euro
Axa Prioritară 10 – Dezvoltarea infrastructurii educaționale	340 mil. Euro
Axa Prioritară 11 – Îmbunătățirea activității cadastrale	250 mil Euro
Axa Prioritară 12 – Asistență tehnică	104 mil. Euro
	6.298 milioane euro

Sursa: http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/CDI25a597fd-62/2014-2020/po/Prezentare.POR.2014-2020.pdf

Actualele ținte propuse de programul regional vizează un impact mai larg, o abordare mai coerentă a modului de implementare și o relevanță mai mare față de contextul economic și social, caracterizat prin revenirea crizei.

CONCLUZII

Contextul istoric în care s-au desfășurat reformele administrativ teritoriale din România și-a pus amprenta asupra configurării structurilor și instituțiilor care s-au succedat în decursul celor 100 de ani de la Marea Unire. Acesta cadru a fost caracterizat prin perioade scurte de stabilitate, dar și de cele de intensă instabilitate politică și socială, de perioade de război, pierderi și recâștigări teritoriale, legislație inițiată și neaplicată sau aplicată incomplet, influența externă și jocul marilor puteri, tensiuni interne etc.

În decursul celor 100 de ani, la conducerea României s-au succedat 38 de guverne, care au încercat să asigure și promoveze structuri instituționale, elemente legislative și mecanisme corespunzătoare cerințelor de modernitate, unitate și stabilitate a cerute de statul național unitar român. Evoluțiile în planul reformelor administrativ teritoriale au fost, în special, consecința voinței politice și a evoluțiilor geopolitice.

Corelate și integrate cu schimbările economice și sociale, reformele administrative au urmărit să creeze structuri teritoriale, care să contribuie la eficientizarea aplicării unor măsuri și acțiuni menite să reducă anumite dezechilibre economice, sociale etc. între diferite regiuni, dar și un mai bun control asupra acestora.

O serie de reforme au avut un caracter abrupt, în timp ce altele au mers pe modificări punctuale, care să servească anumitor interese de moment sau de grup. Impactul acestor reforme s-a concretizat într-o serie de fenomene, care au antrenat ajustări atât cantitative (reducerea sau creșterea numărului de județe, comune, plăși, orașe, a suprafețelor acestora etc.), cât și calitative (redenumirea unor orașe, înființarea unor categorii noi de unități teritoriale mai mari etc.).

Unele reforme administrativ teritoriale din perioada 1918 și până în prezent au avut în vedere reducerea fragmentării (reducerea numărului de județe de la 76 la 42), în paralel cu înființarea unui nou nivel, cel regional (directorate ministeriale, ținuturi), care a cunoscut, la rândul său, un proces de reorientare, de la regiuni de mici dimensiuni, mai omogene, spre regiuni mai mari caracterizate prin inegalități importante, atât economice cât și sociale.

Pornind de la un decupaj teritorial diferit, cu caracteristici specifice diferențiate pe marile provincii românești, existent până la Marea Unire, implementarea reformelor teritoriale administrative fost una relativ dificilă, cu întârzieri și reveniri de moment, cu interferențe

politice externe, și, de cele mai multe ori fără o direcție clară sau obiective specifice (sau care nu au putut fi atinse).

În întreaga perioadă a celor 100 de ani, majoritatea partidelor care s-au succedat la puterea țării⁷⁴ au întocmit proiecte de unificare administrativă sau de consolidare a acesteia, unele îndreptate spre centralizare sau, dimpotrivă, spre descentralizare și autonomie regională sau locală.

Multe dintre reformele teritoriale s-au concentrat pe diminuarea inegalităților teritoriale, economice, sociale, infrastructură etc., dar fără prea mari rezultate.

Pe parcursul istoriei sale, regiunile și județele României s-au situat la niveluri semnificativ diferite de dezvoltare economică, iar disparitățile regionale au fost remarcabile (unele menținându-se și în prezent). Unele transformări de tipul comasărilor, schimbării granițelor inter-regionale și desființării unor unități administrativ-teritoriale au fost justificate prin rațiuni economice, urmărindu-se fie facilitarea unui proces de specializare regională, fie conducerea mai eficientă de către puterea centrală. Aceste ajustări teritoriale au generat dezechilibre care s-au reflectat nu doar în funcționarea administrațiilor locale, ci și în adâncirea inegalităților în nivelul de dezvoltare al diferitelor regiuni ale țării.

În prezent, asistăm la noi încercări de reorganizare teritorial-administrativă, care ar trebui să pornescă de la o înțelegere corectă a trecutului, a originilor acestor inegalități, care nu au fost niciodată eliminate și care s-au perpetuat, uneori adâncit. Astfel, reducerea inegalităților teritoriale ar putea fi rezultatul unei descentralizări reale, stabile, graduale, predictibile și transparente, bazată pe criterii și reguli obiective, prin asigurarea resurselor necesare exercitării competențelor transferate la nivel local, pe echitate, democrație participativă și cheltuirea eficientă și eficace a resurselor financiare.

⁷⁴ Partidul Național Liberal a guvernat în perioadele 1922-1928 și 1933-1937. PNȚ a guvernat în 1928-1931 și 1932-1933.

ANEXE

Anexa 1: Structura teritorială în ținutul Bucovina, în anul 1923

	Nr. comune urbane		Nr. comune rurale	TOTAL COMUNE	Judete/ Departamente	Comune rurale		
	Resedin te	Neresed inte	Nr. comune rurale		Nr. plăși	Nr. sate	Nr. cătune	Nr. cătune și sate
BUCOVINA								
Campu Lung	1	1	27	29	3	27	0	30
Cernăuți	1	2	40	43	3	40	0	43
Cotmani	1	0	23	24	1	23	0	24
Gura Humorului	1	0	31	32	2	31	0	33
Radăuți	1	0	27	28	2	27	0	29
Siret	1	0	38	39	1	38	0	39
Storojineț	1	0	29	27	2	26	0	28
Suceava	1	0	40	41	1	40	0	41
Văscăuți	0	1	16	17	2	16	0	18
Vișnița	1	0	26	27	2	26	0	28
Zastavna	0	0	29	29	1	29	0	30
Total	9	4	326	336	20	323	0	343

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 2: Structura teritorială în Vechiul Regat, în anul 1923

	Diviziune politică			TOTAL COMUNE	Diviziunea administrativă			
	Nr. comune urbane		Nr. comune rurale		Judete/ Departam ente	Comune rurale		
	Reșed ințe	Nereșed ințe			Nr. plăși	Nr. sate	Nr. cătune	Nr. cătune și sate
Arges	1	1	126	128	10	502	55	557
Bacău	1	1	76	78	7	380	72	452
Botosani	1	1	42	44	6	220	17	237
Brăila	1	0	52	53	4	115	13	128
Buzău	1	1	97	99	9	490	79	569
Caliacra	1	2	31	34	5	287	0	287
Constanta	1	6	74	81	6	211	19	230
Covurlui	1	0	39	40	4	96	9	105
Dambovita	1	1	109	111	8	352	18	370
Dolj	1	1	141	143	13	401	21	422
Dorohoi	1	2	43	46	6	206	14	220
Durostor	1	1	40	42	5	173	0	173
Falciu	1	0	41	42	5	135	31	166
Falticeni	1	0	46	47	6	193	9	202
Gorj	1	0	120	121	8	398	24	422
Ialomita	1	2	90	93	7	188	3	191
Iasi	1	1	47	49	5	247	23	270

Ilfov	1	1	110	112	10	426	42	468
Mehedinti	1	1	168	170	9	444	27	471
Muscel	1	0	61	62	6	201	11	212
Neamțu	1	1	49	51	5	245	23	268
Olt	1	0	83	84	5	290	9	299
Prahova	1	6	134	141	10	391	16	407
Putna	1	2	79	82	7	209	11	220
R.Sarat	1	0	73	74	6	219	12	231
Roman	1	0	48	49	4	195	28	223
Romanați	1	1	115	117	5	246	9	255
Tecuci	1	0	47	48	4	221	26	247
Teleorman	1	3	122	126	6	201	3	204
Tulcea	1	6	60	67	6	130	11	141
Tutova	1	0	63	64	6	201	33	234
Vaslui	1	0	53	54	5	223	27	250
Vâlcea	1	2	105	108	8	413	30	443
Vlașca	1	0	107	108	6	247	6	253
TOTAL	34	43	2691	2768	222	9096	731	9827

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 3: Structura teritorială în Basarabia, în anul 1923

	Diviziune politică				Diviziune administrativă			
	Nr. comune urbane		Nr. comune rurale	TOTAL COMUNE	Judete/Departamente	Comune rurale		
	Resedinte	Nerese dinte				Secretariate comunale	Secretariate cercuale	Alte localități
BASARABIA					Nr. plăși			
Bălți	1	0	299	300	5	0	0	545
Cahul	1	1	135	137	4	0	0	
Ismail	1	4	86	91	4	0	0	272
Cetatea Albă	1	0	175	176	5	0	0	217
Chișinău	1	0	205	206	5	0	0	348
Hotin	1	0	184	185	5	0	0	615
Orhei	1	0	229	230	5	0	0	535
Soroca	1	0	233	234	5	0	0	660
Tighina	1	0	191	192	5	0	0	379
Total	9	5	1737	1751	43	0	0	3571

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 4: Structura teritorială în Transilvania, în anul 1923

	Diviziune politică			Diviziune administrativă				
	Nr. comune urbane		Nr. comune rurale	TOTAL COMUNE	Judet e	Comune rurale		
	Resedinte	Neresedinte	Nr. comune rurale	TOTAL COMUNE	Nr. plăși	Secretariatele comunale	Secretariate cercuale	Alte localități
TRANSILVANIA								
Alba Inferioară	1	3	174	178	8	14	54	0
Arad	1	0	216	217	9	67	35	0
Bihor	1	0	431	432	13	61	99	0
Bistrița Nasaud	1	0	97	98	4	22	28	0
Brașov	1	0	23	24	3	23	0	0
Caras Severin	1	1	358	359	14	28	101	0
Ciuc	1	1	63	65	5	33	12	0
Cojocna	1	0	238	239	10	10	69	0
Făgăraș	1	0	85	86	4	12	25	0
Hunedoara	1	3	425	429	10	11	88	0
Maramures	1	0	56	57	4	12	20	0
Mures Turda	1	1	204	206	6	7	54	0
Odorheiu	1	0	135	136	4	17	37	0
Salaj	1	1	239	241	6	4	68	0
Satu Mare	1	3	221	225	8	17	64	0
Sibiu	1	1	86	88	6	73	6	0
Solnoc-Dobâca	1	1	312	314	8	4	82	0
Târnava Mare	1	1	123	125	5	61	28	0
Târnava Mică	1	1	116	118	4	16	41	0
Timiș-Torontal	1	0	241	242	11	134	44	0
Trei-Scaune	1	1	101	103	4	21	31	0
Turda-Arieș	1	0	139	140	6	7	42	0
Total	22	18	4083	4122	152	654	1028	0

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 5: Populația în Vechiul Regat, în anul 1923

VECHIUL REGAT	Suprafata kmp	Populațiunea			Loc. pe kmp		
		1910	1914	1915	1910	1914	1915
Judete							
Arges	4216	237975	251371	254889	56	59	60
Bacău	4410	226117	239914	242316	51	54	55
Botosani	3077	199378	203709	206853	65	66	67
Brăila	4286	174629	187680	191426	41	43	44
Buzău	4936	266151	288602	294416	54	58	59
Caliacra	4500	0	146649	149106	0	32	33
Constanta	6910	176614	218880	223638	25	32	32
Covurlui	2662	166174	177375	180086	62	66	67
Dambovita	3440	253042	268689	273232	73	78	79
Dolj	6538	419743	451118	458240	64	69	70
Dorohoi	2846	187394	189798	192492	66	67	68
Durostor	3226	0	134234	137341	0	41	42
Falciu	2120	104483	112392	114305	49	53	54
Falticeni	3353	152014	155115	157130	45	46	47
Gorj	4579	196304	207405	209785	43	45	46
Ialomita	7095	230492	253865	259957	32	35	36
Iasi	3227	212948	218975	221920	66	68	69
Ilfov	5176	611514	701861	710792	118	135	137
Mehedinti	5320	287007	306038	309269	54	57	58
Muscel	3058	134766	139654	141719	44	46	46
Neamțu	3977	172425	174288	176025	43	44	45
Olt	2863	166105	177654	179593	58	62	63
Prahova	5040	369705	405160	413390	73	80	82
Putna	3340	174048	186349	189465	52	55	57
R.Sarat	3324	164692	169963	173668	49	51	52
Roman	1880	126514	131246	132388	67	69	70
Romanați	3560	240692	258816	264396	67	73	74
Tecuci	2408	141811	147429	149835	59	61	62
Teleorman	4577	283893	309385	315066	62	67	69
Tulcea	8626	162233	178561	183105	19	20	21
Tutova	2498	130238	133844	135664	52	53	54
Vaslui	2260	126446	133116	135077	56	58	59
Vâlcea	4081	221523	240504	243016	54	58	59
Vlașca	4494	242932	272275	277711	54	60	62
	137903	6960002	7771914	7899226	50	56	57

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 6: Populația în Transilvania, 1923

TRANSILVANIA	Populațiunea		Loc. pe kmp		
	Suprafata in kmp	1910	1920	1910	1920
Judete					
Alba Inferioară	3646	221618	214962	60	59
Arad	6005	418320	397969	69	66
Bihor	7897	485903	489680	61	62
Bistrița Nasaud	4332	127843	120479	29	28
Brasov	1491	101199	101953	67	68
Caras Severin	11080	466484	242264	42	38
Ciuc	5065	145720	140199	28	27
Cojocna	5079	290547	307052	57	60
Făgăraș	2444	95174	93916	39	38
Hunedoara	7810	340125	320428	43	41
Maramures	3381	150468	152695	44	45
Mures Turda	4203	219589	219951	52	52
Odorheiu	2939	124173	119385	42	41
Sălj (Sălagiu)	3815	230140	226378	60	59
Satu Mare	4902	307834	299791	61	61
Sibiu	3619	176921	175515	49	48
Solnoc-Dobâca	4714	248076	237831	52	50
Târnava Mare	3338	148826	148865	41	45
Târnava Mică	1724	116091	113566	66	65
Timiș-Torontal	7313	511016	488729	68	67
Trei-Scaune	3889	148080	144905	38	37
Turda-Arieș	3514	174375	175612	49	50
Total	102200	5250432	4932125	49	50

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1923, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 7: Populația în Basarabia, în anul 1923

BASARABIA		Populațiunea		Populațiunea	
Județe	Suprafața în kmp.	1908	Densitatea pe kmp.	1922	Densitatea pe kmp.
Bălți	5260	254300	48,3	372012	70
Cahul	4482	305100	72,4	147266	33
Ismail	7595	334000	43,9	374806	49
Cetatea Albă	4181	321900	76,9	395596	94
Chișinău	3782	368600	97,4	399532	106
Hotin	4214	0	0	228878	54
Orhei	4246	259300	61	342557	80
Soroca	4331	265100	61,2	381509	88
Tighina	6333	236500	37,3	314778	50
Total	44424	2344800	52,8	2956934	66

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1924, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 8: Populația în Bucovina, în anul 1923

BUCOVINA	Suprafața în kmp.	Populațiunea		Populațiunea	
		1910	Densitatea pe kmp.	1919	Densitatea pe kmp.
Județe					
Campu Lung	2349	60593	25,7	64592	27,4
Cernăuți	934	195868	136,4	186792	826,8
Cotmani	345	45135	130,8	50569	146,6
Gura Humorului	740	61395	82,9	68215	92,2
Radăuți	1841	91018	49,4	90185	48,9
Siret	519	65604	126,4	69311	133,6
Storojineț	963	69288	71,9	72950	75,7
Suceava	569	66827	117,4	65940	115,8
Văscăuți	401	42290	105,4	40752	101,5
Vișnița	1289	55541	43	53906	41,8
Zastavna	492	51263	104,1	48509	98,4
Total	10442	804822	77,1	811721	77,7

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1924, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului, pag.6-7

Anexa 9: Populația pe comune urbane și rurale, în anul 1930

	Populația	Loc./kmp	Suprafața	
	1930	1930	1930	
Vechiul Regat	8786522	63	137.903 kmp	
Transilvania	5549441	54	102282 kmp	
Basarbia	2863409	64	44422 kmp	
Bucovina	853524	82	10442 kmp	
	Populația urbană			
1930	Comune urbane reședințe	Comune urbane	Comune rurale	Total
Vechiul Regat	19,1	4,5	76,4	100
Transilvania	13,3	4	82,7	100
Basarbia	10,3	2,6	87,06	100
Bucovina	19,2	7,4	73,4	100

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1931, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului

Anexa 10: Diviziunea politica și administrativă la finele anului 1934

	Municipii	Orașe	Nereședinte	TOTAL	Rurale	Suburbane	TOTAL	sate	Cătune	Grupuri de case, colonii, mănăstiri	TOTAL	Nr. PLĂȘILOR
Alba	0	1	3	4	151	0	151	153	58	0	211	7
Arad	1	0	0	1	225	0	225	232	0	0	232	9
Argeș	0	1	1	2	181	0	181	535	0	3	538	5
Bacău	1	0	3	4	84	1	85	439	0	2	441	6
Baia	0	1	1	2	44	0	44	179	0	0	179	4
Băiți	1	0	0	1	89	0	89	346	0	1	347	6
Bihor	1	0	2	3	419	0	419	419	2	0	421	12
Botoșani	0	1	2	3	53	0	53	224	0	9	233	3
Brașov	1	0	0	1	47	0	47	48	20	0	68	3
Brăila	1	0	0	1	96	0	96	133	0	0	133	4
Buzău	0	1	1	2	147	0	147	504	60	16	580	6
Cahul	0	1	1	2	75	0	75	188	49	0	237	4
Caliacra	0	1	2	3	44	0	44	220	1	8	229	4
Caraș	0	1	1	2	126	0	126	126	1	0	127	6
Cîmpulung	0	1	3	4	38	1	39	53	0	0	53	3
Cernăuți	1	0	3	4	92	3	95	95	0	0	95	4
Cetatea Alba	1	0	0	1	110	0	110	213	0	0	213	6
Ciuc	0	1	1	2	58	1	59	59	71	0	130	4
Cluj	1	0	1	2	230	0	230	230	6	0	236	7
Constanța	1	0	7	8	113	0	113	208	0	0	208	5
Covurlui	1	0	0	1	54	0	54	96	5	6	107	4
Dâmbovița	0	1	2	3	175	4	179	380	0	0	380	7
Dolj	1	0	3	4	200	7	207	400	0	0	400	6
Dorohoi	0	1	4	5	50	0	50	108	87	16	211	5
Durostor	0	1	2	3	79	0	79	191	1	0	192	5
Făgăraș	0	1	0	1	86	0	86	86	0	0	86	3
Fălciu	0	1	0	1	53	0	53	147	0	0	147	2
Gorj	0	1	0	1	158	0	158	453	1	0	454	5
Hotin	0	1	1	2	97	0	97	197	8	6	211	5
Hunedoara	0	1	4	5	413	1	414	414	0	0	414	10
Ialomița	0	1	3	4	147	2	149	205	0	0	205	6
Iași	1	0	1	2	70	0	70	280	0	0	280	4
Ilfov	1	0	1	2	183	1	184	375	22	13	410	9
Ismail	0	1	4	5	57	0	57	65	5	2	72	4
Lăpușana	1	0	1	2	89	0	89	223	11	10	244	6
Maramureș	0	1	0	1	58	0	58	58	2	9	69	4
Mehedinți	0	1	2	3	220	0	220	426	0	0	426	4
Mureș	1	0	1	2	248	0	248	248	59	100	407	9
Muscel	0	1	0	1	97	0	97	111	99	0	210	3
Năsăud	0	1	1	2	109	0	109	109	0	0	109	4

Neamț	0	1	2	3	58	3	61	237	0	0	237	5
Odorhei	0	1	0	1	140	0	140	140	7	2	149	4
Olt	0	1	0	1	115	0	115	312	0	3	315	3
Orhei	0	1	0	1	74	0	74	209	10	11	230	5
Prahova	1	0	6	7	166	2	168	380	13	1	394	7
Putna	0	1	4	5	79	12	91	237	13	5	255	3
Rădăuți	0	1	1	2	67	2	69	69	14	0	83	3
Râmnicu Sărat	0	1	0	1	122	0	122	226	7	0	233	4
Roman	0	1	0	1	66	0	66	167	48	0	215	3
Romanați	0	1	2	3	132	0	132	248	0	0	248	4
Sălaj	0	1	2	3	286	0	286	286	0	0	286	8
Satu Mare	1	0	2	3	209	0	209	209	12	4	225	8
Severin	1	0	2	3	226	3	229	229	0	0	229	6
Sibiu	1	0	0	1	89	0	89	89	4	20	113	5
Someș	0	1	1	2	261	0	261	261	0	0	261	7
Soroca	0	1	0	1	65	0	65	178	60	10	248	4
Storojineț	0	1	2	3	63	0	63	64	6	0	70	3
Suceava	0	1	1	2	64	0	64	68	0	0	68	4
Târnava Mare	0	1	1	2	109	0	109	109	0	0	109	4
Târnava Mică	0	1	2	3	133	0	133	133	0	0	133	4
Tecuci	0	1	0	1	58	0	58	218	13	10	241	3
Teleorman	0	1	3	4	167	6	173	216	0	0	216	5
Tighina	0	1	1	2	110	0	110	147	0	107	254	5
Timiș-Torontal	1	0	1	2	241	0	241	242	2	8	252	12
Trei Scaune	0	1	1	2	101	0	101	101	6	1	108	5
Tulcea	0	1	4	5	73	0	73	123	13	10	146	4
Turda	0	1	0	1	123	1	124	130	61	18	209	6
Tutova	0	1	0	1	83	0	83	133	122	11	266	3
Vaslui	0	1	0	1	85	0	85	183	53	2	238	3
Vâlcea	0	1	4	5	134	0	134	513	21	0	534	5
Vlașca	0	1	0	1	176	5	181	243	2	0	245	5
București	0	0	0	0	0	12	12	0	0	0	0	0
TOTAL	21	50	104	175	894	67	9007	152	1055	424	16755	363

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1935, București, Tipografia Curtii Regale, 1924, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului, pag.6-7

Anexa 11: Suprafata țării pe provincii istorice, în anul 1935

Provincia	Nr. Judete	Suprafata in kmp.
Oltenia	5	24078
Muntenia	12	52505
Dobrogea	4	23262
Moldova	13	38058
Basarabia	9	44422
Bucovina	5	10442
Transilvania	16	62229
Banat	3	18715
Crișana și Maramureș	4	21338
Total	71	295049

Sursa: Anuarul Statistic al Romaniei, 1936, București, Tipografia Curtii Regale, Min.Industriei si Comerțului, Direcțiunea Generală a Statului, pag.6-7

Anexa 12: Evoluția organizării administrativ - teritoriale a României

Perioada	Număr de județe, regiuni
1918 – 1925	76 județe
1925 – 1940	71 județe
1929 - 1931	7 directorate ministeriale, 71 județe
1938 - 1940	10 ținuturi, 71 județe
1940 - 1950	58 județe
1950 - 1952	28 regiuni
1952 - 1956	18 regiuni
1956 - 1968	16 regiuni
1968 – 1981	39 județe
1981 – 1997	40 județe
1997 - prezent	41 județe și municipiul București; 8 regiuni de dezvoltare (din 1998)

Sursa: prelucrări după Săgeată R.,

https://www.academia.edu/16017001/Reformele_administrative_in_Romania

Reference

1. Ailenei, D., Mosora, C., Țătu, D. (2015), *Regional economic convergence in Romania and E.U. cohesion*, Romanian Review of Regional Studies.
2. Antonescu D., (2016), *Dezvoltarea economica regionala a Romaniei in perioada de tranzitie*, în: Revista de Istorie Economica și Istoria Gândirii Economice - Editura Academiei Romane, "Experienta tranziției la economia de piață în România", vol.18, pg.161-187, ISBN 973-27-0539-6; ISBN 978-973-27-2700-3. Antonescu D., (2003), *Dezvoltarea regională în România, concept, mecanisme, instituții*, Editura Oscar Print, ISBN 973-668-011-8 (publicată on line https://mpr.ub.uni-muenchen.de/57728/1/MPRA_paper_57114.pdf).
3. Antonescu D. (2013), *Politica de dezvoltare regionala a României în etapa postaderare*, <http://www.studii-economice.ro/2013/seince130516.pdf>.
4. Antonescu D. (2011), *Dezvoltarea regionala - Tendinte. Mecanisme. Institutii*, Editura TOP FORM, ISBN: 973-7626-78-3 (216 pag.).
5. Apetrei C. N, (2009), *Istoria Administrației Publice* (note de curs), Centrul de multiplicare al Universității „Dunărea de Jos”, Facultatea de Drept.
6. Barro R. J., Sala-i-Martin X (1992), *Convergence*. J Polit Econ 100:223-251.
7. Bețe C., *The Romanian administrative laws in the interwar period*, <http://revad.uvvg.ro/files/nr1/Articol%20-%20-%20Bente%20Cristian.pdf>.
8. Bunea, D., (2012), *Is Internal Migration Relevant to Regional Convergence? Comparative Analysis Across Five European Countries*, Romanian Journal of Regional Science, 6, 2.
9. Budrigă, V., (1988), *Perfecționarea organizării administrativ-teritoriale a României în anii 1965-1986*, în Revista istorică, 1988, nr. 1.
10. Calcan Gh., (2009), *Administrația publică românească în secolele XIX-XX. Legi și reforme importante. De la reformele lui Alexandru Ioan Cuza la cele ale Marii Uniri 1864-1925*.
11. Coman P., (2013), *Putere și teritoriu - Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, Editura Polirom, București.
12. Dincă V. D., (2012) *Sistemul administrativ românesc – inspirație franceză și adaptare autohtonă*, Editura Economică, ISBN ISBN 978-973-709-587-9, http://www.publicresearch.ro/library/files/sistem_administrativ_dragos_dinca_ro.pdf
13. Dinu C. Giurescu (coordonator), *Istoria Românilor. România în anii 1948-1989, vol. X*, coordonator: București, Editura Enciclopedică, 2013.

14. Ghimiș A., (2010), *Organizarea administrativ-teritorială a României în lumina prevederilor Constituției din 1923*, Cluj-Napoca, Universitatea “Babeș-Bolyai”, Facultatea de Studii Europene.
15. Gorun A., Ghizdeanu I., (coord.) (2013), *Romania și politici regionale*, Editura Academica Brâncuși.
16. Gusti D. (1938), *Enciclopedia României, Vol. I-II, Țara Românească*, București, Imprimeria Națională, 1938-1943.
17. Guțan M., (2004), *Istoria administrației publice românești*, București, Ed. All Beck.
18. Iacob Gh., (2015), *România în secolul XX, Politică și societate*, Note de curs, <http://history.uaic.ro/wp-content/uploads/2012/12/2015sem2-Partea-I-Romania-in-secolul-XX.pdf>
19. Ianoș, I. (1987), *Orașele și organizarea spațiului geografic*, Ed. Academiei, București.
20. Ianoș, I. (1993), *Spre o nouă bază teoretică a regiunii geografice*, în *Studii și Cercetări de Geografie*, XL, Ed. Academiei Române.
21. Ianoș, I. (2005), *Dinamica urbană. Aplicații la orașul și sistemul urban românesc*, Ed. Tehnica, București.
22. Ianoș, I., Tălângă, C. (1994), *Orașul și sistemul urban românesc în condițiile economiei de piață*, Institutul de Geografie, Academia Româna, București.
23. Ilieș, M., Ilieș, Al. (1999), *Emergenta și evoluția istorică a „Țărilor” de pe teritoriul României*, în *Revista Română de Geografie Politică*, I, Ed. Universității din Oradea, Oradea.
24. Ionescu-Gură N., *Stalinizarea României. Republica Populară Română: 1948-1950. Transformări instituționale*, București, Editura All Educațional, 2005.
25. Lefter, C., Constantin, C., (2009), *Economic and Social Disparities of Romania in Regional and County Profile, Management & Marketing*, Vol. 4, No. 1.
26. Meteș Ș., *Studiul despre migrațiile românești din sec. XIV-XX, cu atestări documentare*.
27. Nistor I. S., *Comuna și județul. Factori ai civilizației românești unitare. Evoluția istorică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000, p. 132
28. Sinaci D., Arbonie E. (2010), *Administrația Românească arădeană*, Studii și comunicări, Volumul I, Colecția Slaviciana - serie nouă, ISBN 978-973-664-439-9, Vol. 1. – 2010. – ISBN 978-973-664-443-6.
29. Săgeată Dănuț-Radu (2006), *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului: studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, Editura Top Form.

30. Săgeată, R. (1999), *Evaluarea impactului generat de posibila revenire la organizarea administrativ-teritorială interbelică asupra sistemului urban din România*, în *Revista Română de Geografie Politică*, I, Ed. Universității din Oradea.
31. Săgeată, R. (2000), *Organizarea administrativ-teritorială a României. Model de optimizare*, în *Revista Română de Geografie Politică*, II, Ed. Universității din Oradea.
32. Săgeată, R. (2004), *Modele de regionare politico-administrativă*, Ed. Top Form, București.
33. Săgeată, R. (coord.), Guran Liliana, Dumitrescu Bianca, Damian Nicoleta, Baroiu Dr. (2004), *Soluții de optimizare a organizării administrativ-teritoriale a României în perspectiva aderării la Uniunea Europeană*, Edit. Ars Docendi, București
34. Săgeată, R. (2006), *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului. Studiu geografic cu aplicare la România*, Edit. Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Edit. Top Form, București.
35. Săgeată, R. (2008), *Organizarea și amenajarea spațiului geografic*, Edit. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.
36. Stahl, Henri H., (1969), *Organizarea administrativ teritorială*, Ed. Științifică, București.
37. Stănică V., (2007), *Administrarea teritoriului României în timpul Celui de-al Doilea Război Mondial*, *Revista Transilvană de Științe Administrative*, nr. 1(19), 2007.
38. Ureche V. (2006), *Organizarea administrativ teritorială a României: 1918-2006*, Timișoara, Eurostampa.
39. Zotta, C-tin, Gr., (1943), *Legea administrativă*, BCU012303.
40. Nicolae P. coord. științific, Drd. Dumitru Bogdan-Cristian, *Modele privind organizarea administrativă a României în perioada interbelică. O perspectivă comparată* (Rezumat teză doctorat).
41. Peter, I. (1938), *Contribuția provinciilor la formarea dreptului public românesc*, în *Enciclopedia României*, vol. I, București: Editura Imprimeria Națională.
42. Pușcaș, V.; Vesa, V. (coordonatori), (1988), *Dezvoltare și modernizare în România interbelică. 1919-1939*, Ed. Politică, București.
43. Stahl, Henri H., (1969), *Organizarea administrativ teritorială*, Ed. Științifică, București.
44. Platon Gh., *Moldova și începuturile revoluției de la 1848*, Chișinău, Ed. Universitas, 1993
45. Pop D., Pop C. C., Vlaicu C., (2010), *Elemente istorice și legislative privind organizarea Instituției Administrative a Prefectului în România*, *Revista Transilvană de Științe Administrative* nr.1(25)/2010.

46. Prisca, Nistor, (1958), *Crearea si dezvoltarea organelor puterii de stat în primul deceniu al RPR*, în Anuarul Universității București, Științe Juridice, 1958, nr. 11
47. Pteancu A. C., (1929), *Minerva: Enciclopedie română*, Cluj, Editura Comitetului de Redacție al Enciclopediei Române Minerva.
48. Pușcaș, V.; Vesa, V. (coordonatori), (1988), *Dezvoltare și modernizare în România interbelică. 1919-1939*, Ed. Politică, București.
49. Sorin Radu, *Introducere in istoria contemporana a României*.
50. Săgeată D.R. (2006), *Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului: studiu geografic cu aplicare la teritoriul României*, Editura Top Form.
51. Stănică V., (2007), *Administrarea teritoriului României în timpul Celui de-al Doilea Război Mondial*, Revista Transilvană de Științe Administrative, nr. 1(19), 2007.
52. Vasilecu B., (2013), *Organizarea administrativ – teritorială și evoluția legislației în domeniul administrației publice locale*, Buletin de informare legislativă nr. 4 / 2013.
53. Zaman Gh. Georgescu G. – coordonatori, (2015), *Dezvoltarea economică endogenă la nivel regional. Cazul României*, Antonescu D, Goschin Z., Popa F., Editura Expert, 2015, ISBN 978-973-618-408-6.
54. Zaman Gh., (2015), *Experiența tranziției României la economia de piață (1990 – 2014)*, http://www.academiaromana.ro/carti2015/c02_GhZaman.htm
55. Zaman, Gh., Georgescu, G., (2009), *Structural Fund Absorption: A New Challenge For Romania?*, Romanian Journal of Economic Forecasting, vol. 6, no 1, 136-154.
56. Zaman, Gh., Goschin, Z., Vasile, V., (2013), *Evoluția dezechilibrelor teritoriale din România în contextul crizei economice*, Romanian Journal of Economics, 2(46), pp. 20-
57. Zaman Gh., (2015), *Experiența tranziției României la economia de piață (1990 – 2014)*.
58. http://www.academiaromana.ro/carti2015/c02_GhZaman.htm
59. Zoltán G. (2010), *Instituția prefecturii în perioada interbelică (1923-1938). Proiecții legislative*. Revista Transilvană de Științe Administrative 3 (27)/2010.

Legislație:

- Dicționar social, economic și politic al României
- Dicționarul statistic al Bucovinei din 1922.
- Dicționarul statistic al Basarabiei din 1923.
- Dicționarul statistic al României din 1915.
- Dicționarul Transilvaniei, Banatului și celorlalte ținuturi alipite din 1921.

- Constituția din 1923 <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/constitutie/constitutiunea-din-1923.php>.
- Constituția României din 1938 (publicată în M.Of. nr. 48/27 feb. 1938)
- Constituția din 1948 (publicata în M.Of. nr. 87 bis/13 apr. 1948)
- Legea administrativă din 14 august 1938
- Legea pentru unificare administrativă din 1925, „Monitorul Oficial” nr.128 din 14 iunie 1925.
- Legea administrației publice locale din 1929, „Monitorul Oficial” nr. 170 din 3 august 1929.
- Legea administrației publice locale nr. 215/2001.
- Legea nr.57/1968 de organizare a Con. Pop., BCU666014.
- Impărțirea administrativ-economică a RPR, BIR 7775.
- Constituția RSR, 1980, BIR10416.
- Regulament pentru organizarea și funcționarea Comitetelor Provizorii, 1950, BCU356899 sau 357005.
- Legea administrativă nr. 569 din 1936, „Monitorul Oficial” nr. 73 din 27 martie 1938.
- Enciclopedia României, Vol. 2, Țara Românească, București, Imprimeria Națională, 1938-1943, p. 150-151. 21
- Istoria Contemporană a României, coord. Marcel Știrban, Cluj-Napoca, Accent, 2001.
- Împărțirea administrativ-teritorială a RPR, 1956, BCU442049.
- Valeriu Ureche, Organizarea administrativ teritorială a României: 1918-2006, Timișoara, Eurostampa, 2006, p. 173. 35 Viorel Stănică, loc. cit. p. 114.
- Programul PHARE – Regional development policy (octombrie 1997), Raportul *Disparități regionale în România - 1990-1994*, Grupul de Consultanță Ramboll, București.
- Monografia Geografică a Republicii Populare Române, partea a II-a. Geografia regiunilor administrativ-economice, București, Editura Academiei R.P.R., 1963.